

Библиотека  
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 365



# **У НИЗУ**

**Најлепша остварења са XIX конкурса  
за најкраћу кратку причу**

(Приредио Ђорђе Оташевић)

**Алма**

Београд, 2020



## ПРЕДГОВОР

Међу причама пристиглим на XIX конкурс за најкраћу кратку причу, који је организовала издавачка кућа „Алма“, Дејана Јовановић, Алма Оташевић и Ђорђе Оташевић изабрали су, по њима, три најбоље приче. Приче послате електронском поштом или потписане приче нису биле у конкуренцији за награде, али су, уколико су својим квалитетом то заслуживале, уврштене у овај зборник.

I награда: Наташа Штимац: „У низу“

II награда: Алексић Снежана: „Кројач“

III награда: Марјан Урекар: „Оаза“



## ПРУГА

Волела је пруге и возове. Одлазила је на железничку станицу, седела на клупи и сатима посматрала шта се дешава.

Перон први, перон други... „Воз улази на перон...” Уживала је слушајући док је одзвањао глас са разгласа. Ужурбани путници, људи који их дочекују и испраћају. Препуне торбе, које се често вуку по прашњавим каменчићима. Галама, вика, неко неког дозива, подсећа, упозорава, саветује, загрљаји, пољупци, сузе, раширене руке, осмеси, радост...

На једном перону локомотива пристиже. Обожаваала је тај мирис. Дуго би га удисала отворених уста. Осмех није скидала са лица док је све то посматрала и живо учествовала у свему, мирно седећи на својој клупи.

Више не одлази на железничку станицу. А ни возови више не возе. Ипак, пруга је и даље ту. Пружила се у бескрајну даљину, као да зове. Нико се не одазива.

Остали су само њени прагови, да је чувају. Можда ће их поново некада неко прећи.

## ЖЕНА КОЈА УМЕ ДА ВОЛИ

Толико га је волела да је напустила све и одлетела за њим у Немачку. Продала је своја кола и неке ситнице, оставила добро плаћени посао и све остало спаковала, као и све успомене, у велики контејнер и послала га за собом. Није прошло много времена, схватила је да нису једно за друго. Вратила се у свој родни град, родитељима. Помогли су јој да купи карту да се врати у Канаду. Друг ју је примио. Све њене ствари стоје још и данас на немачком аеродрому. Остала је без успомена сва у новом.



## КРОЈАЧ

Сечем део зграде да убацам прозор у свет, плави поглед препун светлости у ноћима без сна и ноћима у сновима започетим. Сечем, сецкам, кројим и уклапам. Одлично ми иде. Штета што је све сан.

Одједном, погледам кроз прозор и не видим ништа, отварам врата и не видим ништа, покрећем усне – не излази глас. Будим се уз крик. Неко други, уместо мене, у мом сну, и вришти и кроји и уклапа сан у сан. И никад краја сну у сну.

## КРАТКА ПРИЧА КРУГ

„Све што је лијепо има крај“ – Тако кажу, а ја им не вјерујем. Зар сваки крај није нови почетак? Може ли се на том почетку одбацити све оно с краја и кренути поново? Који то лудак лијепо оставља на крају и креће у почетак? Нико! Лажу нас! Лијепо живи таман колико и људи. То је успомена, драги моји. Човјек ће дјетету, дијете ће постати човјек, па ће опет дјетету и тако у недоглед. Докле је рађања, све је почетак и живи лијепо. Нема краја док је успомена. Све је магија и вјечност. Чините лијепо па да вриједи почети и ићи у бесконачност. Нема рођења, ни смрти, то само човјек, дође да настави пут и преда га даље. То је круг – зачарани круг лијепог из кога нико никада неће изаћи. Узалуд му се опиремо.

## НЕОПИПЉИВ МАСАКР

Пре но што сам упознао Станислава, пет месеци пре његове трансформације у брадатог хипстер монструма, ти си га, Милице, описивала овако: *знаш они типови, најчешће плавушани, што не одрасту до краја, родитељи – сувласници успешне продуцентске куће, јединчићи, али доброћудни, несебични и светли, танушним блиставим инсектима налик, ни размажени колико се да очекивати – а све што кажу распрши се у прах; потенцијално цинично запажање, урбана максима, духовит афоризам испадне најобичнија реплика коју свака шуша тек дашком може да развеје; што су Бојана и Цеца чиниле Стенлију редовно; и гњецаве од досаде шамарале би га, шутирале у тур, мошнице, чупале записке (фигуративно) кад год се укаже прилика. Али кад си га једном – још нашег доброг Стенлија – узела у заштиту, рекавши им да ти је признао да га, упркос осмејку пре и после аперката, бруталног шутирања у стомак, разбијања главе о зид, све то ипак најдубље вређа, и додала да саосећаш с њим: *што се уопште дружимо с њим, он је ипак – душица, мукица, невинашце – најнезлобивија особа коју знам, наше вајне ортакиње су кренуле на тебе месарским сатарама (у свакој руци по једна).**

## ВИСОКО ЛЕТО

Дрво! Свако је – дрво живота. У његовом хладу буде се цео у златно подне. Дрво је храст. Храст на брежуљкастој узвисини, травнатој сасвим. На узвисини над злаћаним пољем пшеничним. Из класја чује се песма косаца: радосна, знојава, крепка.

Под храстом – дечак. Космички дечак на трави, наузнак лежи. Нежно саопштава свет му се. Он пажљиво слуша, час гледајући, час жмурећи – сриче азбуку лествичних тајанстава.

Трава му говори: добро је бити трава, добро – на трави лежати. Храст му говори: добро је бити храст, добро – под храстом тиховати. Сунце у крошњи му говори: добро је бити сунце у крошњи, лишће у зрацима. Класје му говори: добро је класати, добро – пожњевен бити, постати хлеб. Песма косаца говори му: добро је певати, добро је песма бити, знојити се од труда, радости, животне.

Посвуд – зеленило, злато. Зуј пчела у ваздуху. Полен пада по образима дечаковим.

Ширине дишу у колутима. Веома јасно је све. Високог лета час савршен.

## НИШТА ЗА ЖАЉЕЊЕ

„Јел ти жао што јутром више не одлазиш на посао?“

Дрворед скрива пролазнике. Чују се само кораци; и аутомобили што јуре под прозором.

„Не. Није ми жао што јутром више не одлазим на посао.“

Младић једе бурека на тротоару, а та птичица тако умилно ћућори. После кише небо је сјајније. И очи после плача. Дан се нагло скратио.

„Ни за чим не жалим. Пратим своју стазу; уклањам гомиле из подрума, из фиока и из душе. Попут Диогена: Све своје собом носим... А најтеже је бреме душе. Заиста је слободан само онај ко је душу своју ослободио сувишног терета“ – рече, и упрти врећу на леђа, удаљујући се од испражњеног контејнера.

## ЛАВИРИНТ

Најзад је лавиринт саграђен. И Краљ нареди да затворе Градитеља. Наређење је одмах извршено, а затим су довели Минотаура. За оно што се тада десило сазнајемо неколико векова касније кад је у библиотеци у Александрији (најстарија на свету) откривен пергамент – уместо слова на њему је груба скица: Лавиринт у коме Градитељ и Минотаур заједно траже излаз!

Аријадна пажљиво нас води и прича сасвим обичне ствари. Да! Лавиринт још постоји (сад је привлачна атракција за туристе) али Минотаура нема – мада се многи куне да у ноћима без месечине слушају његов страшни глас заједно са громовима!

Остаје исконска жеља за постизањем циља: пронаћи излаз сакривен у најтамнији кутак човечје душе; открити вечну тајну. Можда је записана на небу, али се још није родио онај који треба да је прочита! Све дотле човек (то смешно биће) мора бити Минотаур у чијем лавиринту су и прошлост и садашњост и будућност!

## РОКИ

„Отишао сам у пекару да купим за себе и колеге баварске кифле. Слепци! Имали су само једну. Нуди ми кифле са сусамом и кимом. Ма нисам те питао за сусам и ким! Хоћу три баварске!“

„Добро, Роки, јасно је шта си хтео. Али бесмислено је да се љутиш због тога. Треба да се чуваш. Имаш пејсмејкер и пет стентова. А скоро си напунио педесет.“

„Срце су ми упропастили диклофенаци које сам пио због дискуса. Наши лекари, наш систем. Ма само да скинемо ове са власти. Не може нормално да се живи. Имам их тројицу. Само да их нахраним треба ми...“

„Супер су момци, делије. Њима је најважније да свако има своју собу, откако сте се заменили са родитељима. Тај стан је феноменалан. И зграда, и околина.“

„Ја нисам хтео да се заменимо. Инфостан је седам хиљада већи, све је старо – паркет, прозори, купатила.“

Устајао је са столице са болном гримасом на лицу.

„Никако ми не прија да седим и стојим.“

„Има ли напретка на третманима? Шта каже Сергеј?“

„Каже да има само један случај гори од мене. Он је непокретан. И каже да ми се карлица извитоперила, да су се мишићи изувртали, уплели, и да зато имам болове. То ми је од оне повреде, кад сам слагао магацин“

„Али ту повреду си имао пре дванаест година. Да ли ти је пало на памет да си, на неки начин, ти допринео погоршању?“

Климао је главом, са неверицом.

„Кажу да у Рачи има један добар намештач. Отићи ћу ...“



## МРТВИ КАПИТАЛ

Економска криза дрмала је земљом. Њен плимски вал покосио је подузећа, банке и људске судбине. Број стечајева био је толики да смо се на-просто чудили – зар је још било што преостало за ликвидацију? Домољубно сам одлучио својим капиталом помоћи оздрављењу националне економије. Цијенио сам га више но просјечни капиталист то чини са својом имовином. Схваћао сам да је способан, уз правилну употребу, извући моју земљу и цијели свијет из глиба у који су упали. Остало је само питање пласмана. Ко ме да га понудим а да буде способан схватити његову неограничену моћ, те га оплоди на срећу и задовољство свих радних људи? Унаточ свом велебном богатству, нисам био вичан активностима које прате такве драгоцености. Службеница институције пред којом сам се нашао, хладно ме одмјерила: „Господине, марксистичку литературу више нитко не чита. Ваш 'Капитал' нам није потребан!“.

## САДИЋЕМО ДРВО ЈАВОРОВО

„Ко се одрекне традиције, нема права на будућност“, понови отац стару крилатицу.

Не волим о томе...

Застаде, отпи гутљај ракије, па оклијевајући настави.

За вријеме оног рата наредили су партизанима у Херцеговини да претресају куће, и гдје год нађу гусле, да их сатру. Многи су се иживљавали, скакали, ломили.

Цијепале су се, и гусле, и душа. Јецала пјесма у грудима, брдима се чуо лелек неправде, а жалосна душа крила је поруку: „Садићемо дрво јаворово“.

Поново заћута. Осјетисмо да и ваздух дрхти његовом невољом.

Чекали смо да му се отисне мука, а страховали шта ће рећи, како ће издржати. То што је оћутао, нисмо никад сазнали.

Ееее, мој јаворе. Ееее, мој народе! Сјећања просто море. Засјечене мисли, згажен живот, толико пута одсањан. Ломе га предрасуде, људско посрнуће. Сукоб осјећања. Немаш право на мишљење.

Осудити гусле. Осудити народ...

Истријебити куће од струна, од пјесме. У човјеку убити мрву весеља... Схватили смо ћутање и причу, и што је најгоре хватали се у коштац са силом и неправдом.

Би ли то лице, или наличје живота? Дух или злодух времена, невријеме у ком су се паковали грови за сутрашњу грмљавину? За будућност у којој ће муње освјетљавати пут, а помрчина бити предах у ткању мржње.

## ФИЛОСОФСКО ОДЕЛО

Као једино одело сиромашка.

Философија је моја...

Сакријем се негде на скровитом месту, крај реке или мора, свучем то једино одело, останем сасвим наг.

Окупам се, оперем одело, осушим тело и одело на сунцу и сањарим... маштам...

Опет обучем то моје једино „философско“ одело и пођем по свету...

Када ми се распадне одело, похаба се, поцепа, испари... ходам у самоћи, кријем се од људи, тражим неко ново одело, по мојој мери; некада га украдем, некад сам га скројим и сашијем или га купим.

Кажем... сиромашак сам, имам само то једно, једино одело...

Када бих био довољно „богат“, можда бих имао и одела за сваку прилику и за сав тај разнолики људски род, разнолики, а толико исти, помодни и прилагодљив да се представи и покаже колико зна и колико вреди...

## ЖИВОТАРЕЊЕ

Кабриолет је летео по путу, вијорила ми се коса на ветру а ја сам гледала у небо.

Диван, ведар дан у каквом је небо најлепше.

Мома је возио брзо и ћутке, чак смо и музику угасили.

Последње чега се сећам је тај спокој и срећа, мирис опојног парфема који сам то јутро ставила последњи пут...

\*\*\*\*\*

Плафон изнад моје главе је прљав и изљуспан. Креч само што не отпадне.

На неким деловима жуте лепљиве флеке, као да је нешто било залепљено на њему.

Пошто једино он заклапа мој поглед последњих десет дана, знам му сваку бору као муж своју жену са којом чека златну свадбу.

Сестре су љубазне, али тек понекој видим лице јер ми је врат фиксиран.

Не говорим и не покрећем се.

За докторе, ја сам у коми и клинички мртва.

Упркос томе спокојна сам и срећна.

Мома шири руке ка мени... ено, баш са плафона.

Једино плафон зна да смо живи.

## СЕДАМ ДАНА

Није се удала, удали су је. Бјежала је од мушкараца вођена лошим искуством када је са само двадесет пет година отишла да живи са Дамјаном вјерујући да је он тај прави. Када је схватила да се његов живот своди на свакодневне три флаше алкохола, жељела је Нора да се што прије извуче из канџи које су је држале везану. Свакодневна рутина баздила је на мирис ракије која се понављала из дана у дан. Била је бисера пуна здјела, а ја сам баш за камен ухватила – жалила је Нора над својом лошом судбином која јој је била додијељена. Постојећа је била пакао којој је дијелила са пијанцем и његовом флашом. Мислила је Нора да ће жеља за алкохолом да Дамјана напусти, али како су дани одмицали, флаша му је постајала све ближа, а она све даља и небитна.

– Ниси онај исти што ми је долазио на врата изјављујући љубав? Зашто си ме лагао? Смогла је Нора снаге да га пита зашто је преварио.

– Ако ти се не свиђам овакав какав сам, тамо су ти врата.

Руком јој показује она иста врата на која ју је довео заклињући се да је воли неизмјерно.

Седам дана је било и више него довољно да Нора спакује своје ствари и оде у мајчин дом. Једном су ме удали, било је више него довољно. Примитивној средини у којој је живјела Нора се супротставила пружајући отпор и не прихватајући ничији избор осим сопствени.

## НАВИРУ СЕЋАЊА...

Завичај је на почетку и на крају пута. Ту је човек на свом, не може да се ту изгуби и да залута. Сви су путеви двосмерни, без забрана, јер, срце тако иште и тражи. А одлазило се и враћало и увек тако поново у круг. Тог раног јесењег дана дизала се прашина иза дугачких, угланцаних а прекривених овом нашом, домаћом, банатском, војвођанском, српском прашином, америчких дугачких кола са малом америчком заставицом на којој се прегршт звездаца пресијавало на јесењем сунцу.

И би човеку мило да види ово америчко чудо које се шепурило широким, равним, прашњавим сокацима мог родног села. Ми, деца, утркивали смо се са том металном, бордо црвеном друмском лађом, која је полако клизила сокаком како би наш бивши комшија, сад већ проседи чича у позним годинама живота, заваљен у чојом обложеном седишту отпоздрављао сељацима који су као на неко чудо изашли на сокак. Многе је он већ заборавио, а многи су и њега изгубили из сећања. Време је учинило своје, а ми смо још увек ту, на својој родној грудди, дочекујемо и испраћамо драга бића, као што су и нас дочекивали и испраћали уз парче хлеба, мало соли и по неку чашу оне старе, наше домаће ракије која крепи душу и тело.

Седим у дебелој хладовини сад већ много остарелог белог дуда од ког смо годинама пре пекли ракију дудовачу, а сећања се поново враћају као бумеранг...



## ЧИТАОЦИ

Прочитао сам својим двама пријатељима једну своју кратку причу из моје најновије, тек објављене збирке, а они – мртви ладни. Ни а, ни бе, да бекну. Али зато... засмеја се један обичан, мали, рекао бих, много простодушан човечуљак. Смејао се, смејао се овај, човечуљак, никако се није могао смирити неколико минута. Ја сам тек тада запазио да се овај улични чистач за све ово време намерно шуњао око нас – кобајаги само мете улицу. А он је, уствари, прислушкивао.

Сажалило ми се на човечуљка, па сам извадио из џепа три најмање банкноте, подао сам му их и рекао му:

– Изволи мало пара да се почистиш флашом пива!

– А, не! Напротив – рекао ми је он. То треба ја да вас частим. Нешто духовитије од овога нисам годинама прочитао. И поучније – исто тако. Браво за вас, господине. У ствари, ја треба да купим вашу књигу – одмах. А где се продаје?

– Овај се уопште не разуме од хумористичку литературу! – у један глас плеснули су ми у лице моји пријатељи и за трен су потрчали за аутобусом који само што је био стигао.

– Да ми нешто не завидите вас двојица? – додао сам им хитро.

– Их, па ти, куд оде! Ми само журимо да ухватимо аутобус! – добацили су ми дипломатски и изгубили се нечујно у узаврелој велеградској џунгли.

## ПОКУШАЈИ

Десет година је настојала, безброј пута, природно и вештачки, покушавала да добије дете. Најзад, биомедицински потпомогнутом оплодњом, доласком жељеног сина на свет – постала је срећна.

А син је, у двадесетој години, већ са првим покушајем, успео себи да одузме живот. И да мајка, остане – заувек несрећна.

## ДОЋИ НА МОРСКИ ГРЕБЕН

Толико је био строг да су га жене обожавале, а мушкарци га се бојали као мишеви. Носио је одело два броја веће, црвену кравату и шпицасте, лаковане ципеле. Његов ход је одзвањао до другог спрата школе. Ако неког мушког професора затекне на ходнику, ван своје просторије, тај би морао да пише изјаву, одрекне се дела плате или својевољно дâ отказ. Професорке, које праве проблеме, остајале би за казну бар сат времена у његовом кабинету. Кабинет је имао бела, тапацирана врата спреда и позади, велики сто и кожну фотељу, прилично уздигнутог седишта. Једино тако су лепота, снага и моћ једног директора могли доћи до изражаја.

Радно време запослених трајало је осам до једанаест сати. На часовима се, углавном, користила „орална метода са аудио-визуелном презентацијом“ (тако је стајало у интерној припреми за час). Ако професори нису имали наставу, радили се на његовој најновијој књизи. Синергијски смо радили и суботом. Директор је требало само да се потпише. Седнице су трајале по два сата, колики је био минимум да се презентује његов лик и дело. Кашњења нема, тоалета нема, питања не сме да буде.

Једном је професор ликовног закаснио на Наставничко веће и...?

– Шта сам ја рекао? – као гром из ведре неба огласио се директор.

– Сањао сам ноћас да роним дубоко, што дубље... а на стени?... Жена широких кукова и набреклих груди држи плочу најновијих хитова *Јужног ветра*, маше и дозива ме... Пристао сам, јер већ имам испробане методе рада. То, директоре, значи да ћу вечерас водити љубав!!!

– Хммм, колега, па вас би требало... Бравооооооо! Значи, на стени... браво, колега Јајићу. То је та ефективност и ефикасност у постлатералном говору, који руководи оргазмичким процесима кохабитације и управљачким феноменима приликом извршавања одређених радњи код групе људе или појединца.

Наш директор менаџер био је посебна прича, која је трајала до пада једног диктаторског режима. У фиоци су остали само кондоми, слике обнажених жена и меци пиштоља. Никада се није знало када ће га сусрести сопствена сенка, или пак сенка неког љубоморног мужа.

## ДВАДЕСЕТ ГОДИНА КРАТКА

Пишем кратко. Волим кратко. Кратке сукње, кратка пића. Пишем прекратко и за мој укус. 900 карактера. Шта би урадили писци које волим?

Буковски би се напио, Хемингвеј је био мајстор. Шест речи - прича. Дарел би испао из конкуренције.

Морнар сам. У Архајму смо. Излазим са колегама у луку. Досадна ноћ. Неколико пића у пабу и идемо на брод. Срећемо клошара. Тражи цигару. Дајемо му пар. Нуди пиво. Узимамо. Пијемо. Причамо. Није локалац. Прича енглески.

Питам, одакле је?

Из Лондона – каже.

Откуд овде? – питам.

Знаш, ја сам туриста. Дошао сам овде пре двадесет година и свидело ми се. Легална трава, питоми људи. Заљубио се, оженио, децу нисам имао. Енглеска све даља.

Једном, на повратку са излета, несрећа. Жена гине, остајем богаљ. Губим све. Енглеска далеко. Остао само шугави акценат. И улица. И даље сам туриста. Туриста већ двадесет година.

## МАЧАК

Имали смо мачка, леп, сив, али се понашао као дивља мачка. Био је поносан и својеглав. Напрасите нарави, ретко је волео да се мази, али је обожавао да буде у нашем друштву. Где год ми, он као пас за нама. Додуше, окрене леђа и прави се незаинтересован.

Једнога дана ударио је моје дете у око. То је био крај његовог боравка код нас. Укућани су се сложили да га се решимо. Инстинктивна реакција једне животиње се није праштала, иако људима опраштамо разне гадости. Кренула сам са њим и наишла на непрегледна поља жита. Оставила сам га и последњи пут пољубила у меку главицу. Окренутих леђа поносно је седео и гледао у даљину свестан своје судбине. Свестан да је то његов крај. Кућни мачак ће убрзо умрети напуштен. Одлазећи, гледала сам у ретровизор док на крају није постао само сива мрља у златном пољу.

## ДА ЛИ ЈЕ НЕКАД ПЛЕСАЛА?

Колегиница ми је рекла „посматрај ону Циганку да нешто не украде“. И јесам; од позади је личила на дечака, била је ниска, у старој одећи и рашчупане косе. Кад је почела да обилази продавницу, видела сам јој профил. Лице јој је било наборано, преплануло и насмејано. Можда се смејала зато што је волела да гледа обућу. Не знам каква јој се несрећа десила у животу, али можда је гледала обућу и пре него што се десила па ју је подсећало на срећније дане. Можда је тих дана шетала по продавницама са својом мамом. Можда су је оне штикле подсетиле кад јој је рекла „мама, за пет година ћу ово да носим“, а мама јој одговорила „можда за десет“. Занимало ме да ли је барем тад после тих пет или десет година носила такве штикле. Надам се да их је носила на својој матури и плесала у њима. Ако је имала матуру. Тако, док сам је посматрала, као што ми је речено, запитала сам се како ли се зове ова жена.



## СУДБИНА

Опет сам по тко зна који пут уснула исти сан. Ја и моја старија сестра излазимо из зграде у којој смо одрасле. Пролазимо поред киоска. Као и обично трговкиња нас поздравља. Дарује бомбонима.

Сестра ме држи за руку. Осјећам њен топли додир на длану. Испод пазуха друге руке стиснула је лопту.

У парку смо. Лишће шушти под ногама. Смије-мо се. Шутирам. Лопта се котрља према ријеци. Сестра трчи. Врисак.

Звук телефона тргне ме из обамрлости. Окрећем се око себе. У својој сам кући. Сједнем на кауч. Подбочим главу на руке. Чујем звук гуме која клизи по паркету. Осјетим поглед.

– Тко је звао?

– Не знам. Спавала сам. Нисам се стигла јавити. Шутимо.

– Опет осјећаш кривњу? – упита. Подигнем главу. Очи ми се заустављају на котачима.

– Била је то судбина – тихо је додала.

## РАСКРШЋЕ

Пјешаче по прашњавом друму. Отац и син. Отац зна куд се запутио. Син тек треба да нађе свој пут. Дошли су на раскрсницу. Пuteви воде на све стране. Без смјера и путоказа. Отац без двоумљења и застајкивања настави да иде.

– Оче, како знаш којим путем треба да идемо?

– Сине мој, – рече Стари – ко размрси раскршћа у себи, пут му се сам отвара.

## ТОПОВИ ОД БЛАТА

Шта су и како пуцају топови од блата зна свако дете које је одрасло у равници. А како се праве топови од блата?

Узме се комад квалитетног војвођанског блата и од њега се формира кугла налик грудви од снега. Затим се та кугла преобликује у квадар. У средини квадрa песницом се направи удубљење. Тако спреmlен топ од блата окренути отвором ка доле и из све снаге бацити на бетонску стазу на шору. Бум... Бум... Бум... Топови од блата пуцају jаче од било које петарде.

Игра траје све док неко од одраслих не изађе из дворишта са метлом и лопатом у рукама и каже нам „да се почисти тај свињац“.

И није нам било тешко да средимо неред за собом. У томе се огледала лепота нашег одрастања.

## НА КАФИ У ДИОРУ

„И Шаха добила корону“ – изговори Шукрија вртећи се на тврдој столици Диора.

„Чуј! – зачуђено ће Вехбија, „Још се она, бели, пазила. Маске није скидала. Ником није дала ни присмрдит' себи“. Ко ти је то рек'о?“

„Ма, шути, прича Мухарем, њему рек'о брат из Дома здравља. Али, немој да ико зна! То ми је у повјерењу речено! Знаш да би Шахин свекар неком зубе избио да то чује“ – Шукрија се окреће око себе да ко не би за сусједним столом чуо о чему њих двојица причају.

Јутрос на кафи баш и нема гостију. Свијет се забио или у куће или отишао негдје на недјељни излет. Из кафића трешти музика. Оне старе пјесме Црвене јабуке и данас се доста слушају.

„Пита газда шта ћете још попит'! – младић без искуства, конобарчић, стоји изнад двојице људи, прекидајући им важну недјељну тему уз кафицу.

„Вала сам се налио кафе, дај ми цедевиту, хладну, са коцком леда“ – једва дочека Вехбија редовни поклон газде Ифета.

„Ја ћу ледени чај од бруснице, онај мој“ – сигурним гласом заврши Вехбија. „Зафали се Ифету, момчино“

„Хоћу“ – рече конобар и оде својим послом.

*Момир Васић*

## ВОЛИМ, ДОБРО САМ

Кроз размакнуту завјесу, благим зраком, јутарње сунце помази моје уснуле очи. Прогледах. Добро је, жив сам.

Погледах на јастук до мене. Плави прамен и безбрижно лице драгог бића. Топлина са ока спусти се на груди. Волим, значи добро сам.

АЛМА  
(УЖАС У ТРИ ЧИНА, ЧИН ТРЕЋИ)

Алма је била првак Каталоније у спринту, имала је црне мајчине очи и прелепу дугу црну косу. Свет је требао тек да је упозна, да је заволи... да јој да њену порцију среће коју је одавно заслужила.

Алма је лежала на тротоару, широм отворених очију, расуте косе, поломљеног врата.

Жена из аута, Марта, изашла је вриштећи, чим је угледала девојчицу, знала је да јој нема помоћи.

Хозе Луис је дотрчао до Алме и зграбио је... Урлао је, али ништа се није чуло, само тихо струјање... као да су му све гласне жице попуцале.

Марта је себи понављала: „Пробуди се, Марта, пробуди се, Марта” надајући се да је све што се десило ноћна мора.

Очи Хозе Антонија деловале су као да су се угасиле, мртво.

Извукао је револвер из футроле, секунд касније Марта је лежала покрај Алме са рупом у челу... Секунд или два после тога Хозе Антонио им се придружио на плочнику.

Последње што је Хозе Антонио видео пре него што је заувек напустио овај свет била је реклама локалне погребне фирме на којој је писало:

„NUNCA TE APURES PARA LLEGAR TEMPRANO  
DONDE NO QUISISTE IR”

(„НИКАД НИГДЕ НЕМОЈ ДА ЖУРИШ ДА НЕ БИ  
СТИГАО СУВИШЕ РАНО ТАМО КУДА НИСИ НИ  
КРЕНУО”)

*Андреја Врањеш*

## ДОДОЛАР

У граду у којем скупљам дане, живи човек који  
ослањајући се на шалу, носи кишобран и када киша  
није ту, назвао сам га светлим именом господин До-  
долар. Учини ми се понекад ипак да можда киша  
њега дозива.



*Данијела Вучевић*

## СУЗЕ СУ ОК

Чувај се човека који није кадар сузу да пусти.  
(српска пословица) Благо ономе ко суза има, у тога  
срце умрло није! (Алекса Шантић) Не бежи од туге,  
потражи лек унутар бола, јер је ружа изникла из тр-  
на и рубин проистекао из камена. (Целалудин Муха-  
мед Руми) Плачи. Опраштај. Крени даље. Нека твоје  
сузе нахране семе твоје будуће среће. (Стив Марабол-  
ли)

## ИСПОВЕСТ СУРОГАТ МАЈКЕ

Често бих јој говорила да су је родитељи напустили, али да ће се вратити када дође време за то да је трампе за сребро; све док се не би расплакала, и почела да дише на махове. Тада бих се суздржала све док ме не би раздражила поново, а њени родитељи опет постајали трговци који се губе према западу. Неколико пута сам пожелела да је оставим у парку, и натерам да сама пронађе пут до куће; изгладним је, и подметнем отров у бајадери. Међутим, она би нестајала и пре него што би јој се формирали удови.

## ИЗА ЗАТВОРЕНИХ ОЧИЈУ

Затворила сам очи и цео свет је утихнуо. Гласна тишина и катранско црнило запосело је читаво пространство иза мојих склопљених очију. Позвала сам те, а ти ме ниси изневерио. Сена твог бића се распрострла на кревету поред мене обасјана топлом златном прашином. Црне коврџе падале су на твоје морске очи које су густе трепавице попут сунцобрана склањале од мог погледа. Не могу да одгонетнем да ли си будан или као и ја призиваш празнину, а са њом и неког са ким можеш да је поделиш. Осећам да тај неко нисам ја. Иако смо толико времена провели заједно, на овом месту иза затворених очију, ја твог имена не могу да се сетим. А твоје нежно лице изложено мом замишљеном погледу полако губи обрис и пада у бледило. Отварам очи, а ти нестајеш. Некада си можда и био ту, али сада си само смеша костију и меса пресвучена младошћу којом испуњавам празнину онда када тамо не желим да постојим сама. Толико сам дуго чекала да се појавиш и покуцаш на моја врата, да сам остарила чекајући тебе. Сада чекам неког другог јер ти никада ниси био стваран?

## ТАТИ

Поново ме буди напад кашљања. Чини ми се да је све гори и гори, из ноћи у ноћ. Соба је пуна трагова расцветале месечине, пуштам очи да је упију и полако устајем из кревета. Један зрак ти се разлива по лицу, видим како негодујеш, још увек ближи сну. Силазим до кухиње, покушавајући да ухватим дах, а да се не закашљем поново. И пробудим те. Палим цигарету, проклето зависна и увек, изнова, исто занесена тим. Из пламена заискрише речи, лелујајући кроз облачак дима...

„Колико си данас попушио цигарета?“ мама је покушавала да преброји пикавце у пепељари.

„Спавао сам, не знам, неколико“.

„Убиће те ТО“.

Али, није га убило ТО. Убила га је слика урушавања зидова света који је градио, воће које трули необрано по стаблима које је засадио... вредности које бледе попут старих црно-белих слика...

Филтер се навлажио сузама које су потекле за сећањем... Гасим цигарету. Јер, ја не могу још да одустанем, јер желим још да те волим... па докле стигнемо...

## НИШТА

Кишно, тмурно и тешко време. Од када су га довели у ову хладну, бело окречену, болесничку собу где цевчице боје маслаца ничу тужно из његових истрошених руку и уливају се у трепаве справе, зна да ће смрт доћи да га узме. Дах му је шупаљ и гласан у тишини собе. Свако путовање на крају има нешто, а овај његов пут, што га чека, на крају нема *ништа*. Мрмља сувим устима. Слабашно. Осећа да удише задах распадајућег меса.

– Жао ми је, ој животе! – шапће, напрежући се болно.

## СРЕЋА

„Јесам ли срећан?“ помисли Христо. Раскинуо је са девојком и та помисао га никада није напустила. Христо погледа кроз прозор. Неколико врабаца било је смјештено на прозору и весело цвркутало.

„Заправо, шта ми треба?“ помислио је гледајући врапце, и у том тренутку лице му се озарило блиставим осмехом.

У том тренутку Христо се осећао ведро. У том тренутку је схватио да има све што му је потребно – плаво небо, сунце и радост у души!

## ПОКАЈНИК

Од детињства је маштао о томе да напусти свој завичај. Његов рај су били далека острва и државе у које је путовао увек сам, да би искусио живот на властитој кожи. Не, није никоме веровао. Није хтео такође да неко суосећа његовој патњи.

Невидљив глас који га је будио скоро сваке ноћи, ојачавао је у њему мушкост и жељу за тим да буде неко други. Није обраћао пажњу на подругљивости и шаптања, свих оних који су хтели да га виде у понижењу и презиру.

Полако се учио тој слободи и лепоти које уопште нису морале бити са овога света. Ништа није могло задржати душу коју је завела Љубав. Зато је једног дана залупио вратима и није се више никад вратио. О његовој даљној судбини повремене сенке шапућу до ува нестварне легенде, ка чуђењу, али и упозорењу за друге.

## ПРЕСАВИЈАЊЕ

Био сам радознао па сам се пресавио на пола. Осећао сам се исто као пре. Пресавио сам се поново. А потом још једном. Нисам ја пола човека. Људи би морали да ме виде. Пресавио сам се на пола. Пресавијање ми је ишло од руке. Организовао сам представу. Иако сам био сићушан, наставио сам с пресавијањем. И сада када ово пишем, стојим на крају последњег реда текста пресавијен. Мањи од маковог зрна. Као тачка.



*Зоран Дубовац*

## ХВАЛА

Хвала људима доброг срца. Хвала свима који су били ту уз нас у овим тешким временима. Хвала свима који су нас упозоравали да се пазимо. Хвала највише њима – докторима и медицинским сестрама. Да није њих, ко зна да ли би ова прича била написана.

*Доната Думичић*

## НАСЛОВ ОД ЗВИЈЕЗДА

Само ријетки препознају приче исписане звијездама.

У тој књизи неба наслов запамтљив „У вртлогу времена највеће богатство је мир“.

## КОСА ВАРЦАРКА

Надимају се плућа чађаве ковачије, а ваздух  
стењући распирује мирис ђумура и гарежи.

Мијеша се, за нос и очи штипа задах зноја и ме-  
ђећег лоја.

Челичној змији у огањ заробљеној под петом  
живу жеравицу разбуктавају, а она пишти као у  
працјепу.

Онда јој опекотине тајним мелемима кала и ме-  
ђећег сала видају, док је поново између чекића и на-  
ковња не уклијеште.

Змија працјепуша се не убија, већ кроз шуму у  
ливаде пушта.

Варцарки на косишту лакне, чим је водијер из-  
дашно напоји, а косци мудрују док је отраве или за-  
траве, као што и ковачи тајну кала чувају.

Још увијек косе „варцарке“ сјетно или весело  
пјевају о варцарским успоменама.

## ИНДИГО ПРИЧА О ГЛУМЦУ

У набујало јутро кренуо је крупним корацима кроз непрегледна пространства домовине да обави важне послове.

Тамо је сретао небеске ентеријере, снажне мртве природе, неизмерне љубави и бескрајне празни-не људи. Бодриле су га и исцрпљивале сувишне мисли од пресудног значаја. Доприносио је свеобухватном смислу моћних дела и бесконачних умора.

У ситне сате, кроз бедне теме и догореле цигаре споро се враћао кућици. Чекала га је истрошена жена, са танком, несланом вечером и киселкастим вином. Није могао да се одбрани од ситница.

Александар Ђурић

## У ЧЕЉУСТИМА ИЛОВАЧЕ

*Топло ми је у руни. — хроми бескућник*  
(Лондон, 2014)

*Ескорт дама* је позвонила на врата професора анестезиологије и неурохирургије. Овог пута професор је био чуднији него иначе. Захтевао је да је успава, како би је посматрао током сна. Узбуђивало га је то. Потискивао је премису да је смрт измењена од сна бара.

*Ескорт дама* није хтела да пристане на тако бизарно-бизарну игру. На почетку. Мушице, које су летеле собом, тврдиле су да би пристала и без већег лепета новчаница. Професор је *Ескорт даму* успавао и тако изазвао тренутни застој у раду срца. Крајња намера била му је да електроенцефалограмом испита да ли ће доћи до јаке кохеренције у можданим таласима високих фреквенција, неколико секунди након престанка рада срца.

*Ескорт дама* и након једног сата није дошла свести. Сви сатови закатанчених казаљки стали су пред врата професорове мртвачнице. На ледини, изван града, професор је спуштао импровизовани ковчег у чељусти свеже иловаче. Да ли од удара ковчега о дно јаме или од престанка анестезије, *Ескорт дама* се пробудила у мраку свог гроба. Журно затрпавајући јаму, професор није чуо све тупље урлике, ломљење

ноктију, цурење страха и... умирање. Иловача је јела све(т) пред собом.

У петак је професор говорио својим студентима све о појачаним можданим таласима. Скоро све.

## ВРЕДАН ОРАЧ

Био један вредан орач. Истину да кажем, није му било равног друга у седам села. Одлазио је на њиву да оре, са неискорењивом надом у добар принос. Када се запрега умори, он је пуштао да пасе и, одмах узимао пијук и лопату да копа бунар за воду. Од бриге, ни сан га ноћу није хватао, мислећи када ће да се појави вода. Поранио је да иде на њиву да настави са радом. Запрегу истури испред себе. Ишао је и размишљао, и одједном је испред себе видео пространу њиву. Није ни приметио колико је брзо стигао. Одмах је пожurio да види да се није појавила вода. Када се приближио, имао је шта да види! Један вук беше упao у бунар. Орач без један и два, почиње да удара вука са јармом да га убије. Било како било, јарам се заглавио орачу за врат, и он заједно са јармом паде на дно бунара код вука. Сироти орач се готово распамети мислећи да ће вук да га раскомада. Не знајући шта да ради, стави јарам између вука и њега, и претећи прстом рече вуку: „Хе, седи да седимо. Нећу те дирати, немој да ме дираш!”

Пошто није дошао кући синови су пошли да га траже. Нашли су оца на дну бунара са зверком. Избавили су оца, а како је прошао вук... зна његова кожа!

## СЕЋАЊА

Свако има своју причу, понекад тужну, понекад светлу.

Дани пролазе носећи са собом сећања.

Некада их дубоко закопамо мислећи да одложена у цепу старог капута који више никада нећемо обући, ту буду сигурна, заборављена.

Али сећања измиле као цврчци с пролећа, не-најављено, непозвано и не треба их се плашити.

Понекад као со на рану заболе, понекад донесу олакшање.

Ту су, куцкају у нама као стари будилник на зиду успомена.



## СТОПЕ

- Идеш ли?
- Идем, идем.
- Мојим стопама?
- Да.
- То је добро.
- Шта је ту добро?
- Само ме ти следи.
- Нећу.
- Зашто онда идеш мојим стопама?
- Да их обришем.

## ОДЛАЗАК

Неки људи одлазе тихо, готово без трагова. Недавно су у близини сређивали раскрсницу и поплочавали тротоар. Посечен је велики кестен који се разгранао преко семафора и уличних светиљки, птице су преселиле своја гнезда на неку оближњу крошњу, небо је раширило светлост, пролазници су нашли другу хладовину. На семафору се смењују боје, људи журе да пређу улицу и многи нису ни запазили да кестена нема. Мој деда је отишао неприметно, без речи, без покајања или жаљења. Сви су размишљали о испраћају, касније о размештању намештаја у кући и бабином преласку у Дом. Нико више није спомињао деду. Одрастао је без родитеља, локомотива му је била друга кућа, навикнут на буку, у старости се није привикао на породични мир. Патио је од костобоље, стављао облоге преко чела, спавао на високом узглављу уз транзистор и расуте новине. Понекад је сам ишао у дуге шетње. За славу је у цркву носио колач, свештенике у кућу није позивао, не знам зашто, молитву је читао сам. Није гласно наздрављао, ретко је говорио, није се смејао, а када би и покушао, личило је на подсмех. Дедина соба је још увек иста, хладна и мрачна, само покатак разгрнем завесу и отворим прозор. Северно светло се тешко пробија кроз високе чемпресе који су заклонили небо. Вране су ту негде нашле заклон и растерале голубове, оглашавају се са свитањем.

## ТРЕНЕР И НАВИЈАЧИ

Велики фудбалски клуб запао у кризу. Година-ма нису освојили ниједан трофеј.

Дође нов тренер. Навијачи навале на њега:

– Шта ћеш ти урадити за тим?

Слуша их тренер и каже:

– Само се ви договорите шта хоћете да урадим и ја ћу урадити.

Настаде жужра препирка међу навијачима. Једни хтедоше да се у клуб доведу нови играчи, други да се мењају позиције играча, трећи да се најури голман, четврти да се снизе цене карата, пети да се ураде нови дресови ... Тренер је радио по свом. Остао је у клубу читаву деценију, навијачи су се договарали, али договорили се нису.

## ПОЛУШАН

Да ли је могао да догура до генерала, а не само до генералове пудлице? Вероватно, али онда би се одрекао назови-породице, вештачки одржаване. Дим је штетан и кад се не види. Смешкао се задовољно. Паре, препродаја кола, његова највећа страст, а јебао је такоређи за цабе у истом насељу. Још га и волела, њега, лузера, који је гајио швалерово дете. Ким помаже код упале крајника.

Шта му је ко и могао? Да ли је то био дух Калифорније? Кренуо је заједно са супругом у супермаркет. Игнорисао је њена зановећања, све су ионако биле исте, глупаче, захтевне. Познати мирис. Није знао ни сам како се одједном створила крај њега. Узела му новчаник из руке и почела да вади новац. Дрхтао је од главе до пете. Није смео да писне. Једна реченица га делила од расула. Ћутао је, а супруга му недељама загорчавала живот, како је могао себи да дозволи да буде оцепарен пред толиким сведоцима.

## БОЖИЋ

Данас је Божић.

У последње време не могу да спавам. Лежим у кревету широм отворених очију или лутам празном кућом, тражим ствари и после неког времена заборавим по шта сам пошао. На крају седнем овде на ову столицу и гледам кроз прозор. Још увек је мрак. Слаба месечина обасјава сив пејзаж и голу земљу. Њој се то не би свидело. Волела је Божић, окићену јелку и крупне пахуље које падају по прозору.

Ово ми је први Божић без ње. Не могу да се навикнем. После шездесет година брака, тешко се навићи на било шта. Пуно је то времена, превише ако мене питате. Није то више ни само љубав. То је живот. То је све. И одједном сада више ничега нема. Не може човек да се навикне на то. Једноставно не иде.

Прво сунце са истока стидљиво је обасјавало беличасту земљу док су ситне пахуље почеле да провејавају поред прозора.

Срећан ти Божић.

## КАНТА

„Дошао сам данас. Нисам стигао да се јавим раније. Остаћу овде пар дана. Не одговараш ми на моје позиве и поруке већ две недеље. Не знам јеси ли на истој адреси. Јави ми се. Хитно је.“ Човек је тачно у пет сати и шест минута у соби број педесет шест негде између петог и шестог спрата извадио калибар 56 и од тачно шест метака колико је било у кутији, извадио је пет. Бацивши писмо у канту као и кутију у којој су се налазили меци, извршио је самоубиство. Собарица је после пет сати, негде око пет сати и шест минута ушла у собу, канта је изненада пала и пред њом се указала кутија са мецима и писмом. Пошто је ушла у собу, видела је мртвог човека који је лежао непомично на кревету. Излетевши из собе, позвала је хитну помоћ и полицију. Сутрадан је у собу педесет шест, тачно у пет сати и шест минута ушао неки други човек и бацио у канту кесицу од бомбона. Пала је ноћ, канта је и даље стајала у углу собе. Непомично. Немо. Упијајући пригушене звуке са аутопута, сањала је. На крају су је пробудили уз звук нове кесе којом су је покривали сваки дан. Ноћ. Канта је непомично стајала у углу собе.

## ПОГЛЕДАЛЦЕ

Огледалце, огледалце моје, није ли савршено  
витко тело моје?

Створено да заводи, са ногу да обара, ватре да  
распламсава, пожуду да буди, да натера сваког коме  
поглед падне да истог трена полуди!  
Огледалце, огледалце мило, видиш ли како се тело  
моје променило?

У њему живот нови лагано расте, малено срце  
тихо куца, голицајући покрети милином ме испу-  
њавају, обавијајући вео тоpline око мог срца.

Огледалце, огледалце драго, да л' и тебе плаши  
поглед на моје тело наго?

Видиш ли незнанку преда мном што стоји? По-  
гледај јој усне дрхтаве, хиљаду речи са њих потекло  
би, ал' изговорити их она неће, само ће тихе сузе  
лити, јер се боји.

Огледалце, огледалце моје, смрскаћу те у па-  
рампарчад, јер не желим више слушати сурове под-  
смехе твоје!

## ОНИ

- Нашла си их?
- Још не... али питање је дана...
- Џаба их тражиш... мртви су...
- Како знаш?
- Знам.
- Оца су пронашли на шинама... живог... можда има наде за дјецу, и мајку...
- Не буди глупа, она не оставља свједоке..
- Трагови...
- Трагови могу бити подметнути... не би било први пут да је неко други умијешао своје прсте. Неко ко те познаје... ко зна њу...
- Мислиш... ОНИ?
- Не мислим... знам...
- Шта да радим?
- Чекај. Нема ти друге...
- Колико дуго?
- Колико буде потребно...
- Сјећаш ли се шта је било задњи пут?
- Сјећам.
- Ако...
- Ако... онда, узврати истом мјером...
- Али... вријеме, измиче ми... и сама сам...
- Од смрти не можеш побјећи...
- Можда су живи?
- Не заваравaj се... нису...



- Зашто ми то радиш?
- Знаш ти добро зашто...
- Чујем нечије кораке... одлази сада...
- То су ОНИ... буди опрезна...

## У СУСПРЕТ ВРЕМЕНУ

У дубинама заборављеног океана крио се његов одраз. По ко зна који пут, на путу од Уругваја ка својој земљи, сетио се породице коју је оставио у Монтевидеу. „Дуг је пут“ помисли, „баш дуг“. А онда, загледао у море, чинило му се да јасно види будућност, срећан дуговечан живот свих које је волео и које ће волети. Падала је ноћ, а он је замишљао крајолик дна мора, преко ког је управо пролазио. Видео је себе из мора, погледом рибе која је желела да му каже...

Након скоро једног века, једној старици је дошло време. У кревету, на клиници у којој се људи остављају да умру, наизглед кратким губитком свести, свест је заувек напустила.

„Да ли нешто сања?“ питао је младић поред болничког кревета, загледао у трзаје њених обрва.

„Не“, мрзовољно је одговорио дежурни лекар. „Овако може данима и месецима. Она је јака.“

Старица је сањала будуће дане, које неће дочекати. Сестре по оцу никада неће упознати.

Њен отац загледао у океан, тражио је њене очи, да би их нашао након једног века и једног дана, када је старици дошло време.

Вест о бакиној смрти, затекла је њеног унука у хипермаркету са теглом краставчића у рукама. Он данас гледа у небо и презире хипермаркете, као знак умируће цивилизације.

## ГЕНЕРАЦИЈЕ

„Мама, шта ћемо да радимо данас? Где ћемо да идемо?“

„Ићи ћемо у шуму.“

„Зашто у шуму?“

„Да се потпуно опустимо и уживамо.“

„Тамо нема људи.“

„Баш зато идемо. Слушаћемо птице како певају свака своју песму, како се дозивају, разговарају, а можда се чак и свађају. Крештање, грактање и лепет крила када полећу. Цијукање младих из гнезда којих су пуне крошње које их вешто скривају. Слушаћемо крцкање грања и ораха под веверицама. Лет разних инсеката: комараца, мува, пчела, свитаца и других којима не знамо имена. Шуштање лишћа шшш, шу шуу, шш шш, као шапат ветра. Хук водопада иза окуке и песму орача у даљини.

А ако останемо до увече и будемо веома тихи, чућемо песму вилењака и гледати вилинско коло под неком необичном светлошћу која не постоји нигде на земљи.“

„Ја то не могу да замислим.“

„А шта можеш?“

„Нешто живо и стварно, као видео игрице.“

## МОЖДА

Од малих ногу био је симпатичан. Увијек послушан, умиљат и за разлику од друге дјеце опрезан у својим изјавама. Ако би га мајка молила да остане у кревету и не иде у школу јер је болестан, он би, ипак, одлазио говорећи: *Можда ћу моћи, мајко. Штета је пропустити дан.* Сваког јутра је стрини Мини у оближњој продавници куповао млијeko и пециво. Старица би га на растанку упозоравала да не заборави и сутра доћи, а он је уз смијешак обећавао: *Нећу заборавити, стрина. Можда ћу доћи.* И увијек је долазио. Тако је из дјетињства понио надимак Можда.

Кад се вратио с факултета као несвршени студент, радозналима је одговарао да ће се и то једнога дана, можда, десити као што би се, можда, и оженио ако би имао какав кровић над главом јер се породична кућа већ почела урушавати. Пошто је био драг комшијама и у својој зрелој доби, купише му грађу и цријеп за кров, али му нису могли купити диплому и жену јер је то било немогуће у времену у коме се догађа ова прича.

Умро је, можда, кад се најмање очекивало. Чекали су са укопом три-четири дана вјерујући да ће Можда оживјети. Кад се то није догодило, сахранише га веома плитко. Јер, никад се не зна.

## СОЦИЈАЛНА ДИСТАНЦА

У време заразе изазване вирусом корона, разговарају две пријатељице ноћи. Обе су офарбане у кобалтноплаво. Седе на хотелској тераси, озелењеној неколиким младим палмама. Једна пијуцка кампари, другој дражи мартини. Са руба терасе, окренутог морској обали, спушта се слап расцвалих бутенвилија.

– Ма, фантастичан је!

– А одакле је?

– Из једног племена у Африци.

– Аааа, тако.

– Обдаренијег од њега нисам срела. Да ти причам, не би веровала.

– Хајде, дочарај ми. Жива нисам док не чујем.

– Да изнастављаш три-четири комада, један на други, готова *социјална дистанца*.

– Уф, срећнице, каква моћна рачунска радња!

Обални валови лизали су пешчано жало. Подсећали су на мали милион снежнобелих шустикала.

## ВЕЧЕРА

Земљана колиба у пољани, део је ноћне слике.  
У соби гори петролеј, где муж и жена вечерају.

– Шта ће ти вино, кад имаш хлеб. Умочи га у воду, сачувај зубе.

Човек прождире месо дивљачи коју је раније уловио и треснуо на сто. Ватра гасне. Жена одмерава сваки залогај, посматра човека. Пашће као дрво кад га вино савлада, мисли.

– Делимо кревет, шта ће ти место за столом.

Језик му угуши речи, и отежао од масти, човек убрзо забрунда. Месец изрони однекуд. Жена подиже секиру испред колибе и загледа се у свој лик. Није ни знала да има црне очи.

## ВУКОВАР ПРИЧА...

– Погођен сам! Ваљда заувек... Сад идем и опет ће да ме секу и само Бог зна да ли ћу оздравити... Не троши време на пољупце! Само ме мало угреј... Боли... Некад и не осећам ту страну... Тамо где је прошао метак и гадно се заломио штит, као да и нема живота у мени... Само је „месни нарезак“ од људског зла... Кржави гејзир... Усташки... Замало да ме убију... Боже, колико је било крви! На све стране...

– То знам... Одмах смо сви чули и нисмо спава-ли сву ноћ...

– Најтеже је кад си први пут погођен...

– Тако је увек у животу. А и најдаље си од свог сна о њему... Боли крик са великим словом М као мајка, Ж као жена која те воли и чека, Д као једва дочекано дете и тако редом... Ћути! Ни ми нисмо били бољи... Сви смо се обрукали, ма који да нам је разлог... Истерали смо потомке из рајске баште. Освета вреба скривени, подмукли час пешчаног сата...

## ЗНАМО СЕ

Вредно учим у својој соби. Одједном ми требаш, па те зовнем. Довољно гласно да ме чујеш у дневној соби.

„Шта је, ћалетово?“, загрме. „Ено ти мама. И да су те заменили у породицишту, мајка ти је. Ма они Јевреји су прави. По мајци и здраво.“ Сачеках стандардних пет, шест секунди. „Дођи 'вамо, да видим кол'ко имам.“

Једном те позвах, а оно мук са троседа. Давно је било.

Боје на меком платну тврдог оквира још су свеже.

Видимо се.



## ПАСАРЕЛА

Двадесет година прелазе исту пасарелу. Са једне стране на другу. За тих двадесет година, пасарела је одгајила пар пркоса испалог из нечијег зембиља, довела себе у стање благог пропадања, корозирала сирота, почела да шкрипи... Свечано је, некада, „пуштена у рад“ и била чудо над чудима.

И тако један пар који је био на отварању, који двадесет година прелази с једне на другу страну, који се одлучио на заједнички живот баш на тој пасарели, док је под њима тутњала модернизација, помало и сами шкрипави, одусташе и дадоше предност подземном пролазу мало ниже.

## ПРЕОБЛАЧЕЊЕ ФОТОГРАФИСАНОГ БЕЛЕГА

Експериментишем. Народски – селфујем. На кога ти личим – огледалце!

Нисам гуштер, не мењам боје, птица што мита-рењем мења перја, змија кошуљицу... Како ја, мали беспомоћни сисар, опстајем на путањи Млечног Пута, од млечних зуба до мачјег ока. Сlike су одговори. Ни на једној од њих не личим на себе. У борби за опстанак опонашамо једни друге и друга жива бића и која видимо и која не видимо. Загрљени на слици лице к'о јаје јајету, али само док се не одмакну на пристојну удаљеност. Приликом додиривања биосферних кола и аура, долази до несвесног препознавања – попримиш израз лица загрљеника а он твоје, измешали се мождани таласи, отуд мозак не одбацује људски орган сродне особе јер је дошло до препознавања. Шахиста Корчној је у праву. Ометају мисли телепатијом... Сви смо ми дежурна Војска Биосфере, и кад не видимо у пролазу лице иза зида, емитујемо његове изразе. Да упростим, кад мајка пред децом закоље кокош, тело одскаче обезглављено и не прима импулсе можданих таласа. И мајка пред испрепаданом децом трчи за кокошком без главе док је не поклапи – лавором !

## ПОТВРДА О ЖИВОТУ

Мој стари зарадио дио пензије у Зрењанину у Војводини, а други у Коњицу у Херцеговини. И свака три мјесеца је морао слати у Пензиони фонд Србије потврду да је жив како би примао то пола, тамо зарађене, пензије. Ја сам му куцала изјаву на писаћој машини, он диктирао.

„Поштовани, ако прихватате следеће чињенице: да се бодем инзулином три пута на дан, пијем шаку лијекова да покренем тијело, једем кашасту храну, први спрат ми је Монт Еверест, секс само ријеч, а заборављена радња, не знам јесам ли пошао или дошао, а срце још куца, не знам како, онда сам, ево признајем, жив. Печат нотара испод овог текста ће то исто потврдити, ја нећу, а ви признајте ако хоћете, ако нећете, ма заболе ме и за то.

И потписа изјаву својим лијепим рукописом.

## ШИФРА: „ЛОЛИТА“

На конкурс за књигу поезије приспело је 19 рукописа. Читао сам их с променљивом заинтересованošћу, а само ми је један, под шифром „Лолита“, све време држао пажњу. Еротика, која се као змија гипко провлачила кроз стихове, пробудила ми је цело тело. Пожелео сам да лично упознам ту сензуалну еротоманку.

Званично жирирање обавили смо у Библиотеци. Протекло је без уобичајених конфронтација, јер се испоставило да смо сва тројица проценили да награду треба доделити „Лолити“. У широком образложењу одлуке нисмо помињали еротичност ове поезије, али смо прећутно знали да је баш тај њен квалитет пресудно утицао на нас, мушкарце у „критичним годинама“.

Знатижељно смо отворили коверат са разрешењем шифре. У њему је писало: Јован Живић.

Неколико дана касније, док сам лауреату званично уручивао награду, шеретски ми је намигнуо и тихо рекао:

– Видимо се на годишњици матуре, школски.

*Горан Кљајић*

## ХОД

Био неки Човек. Огроман човек. Ходао је Планетом.

Кад је он долазио, то се звало Ноћ, кад је он одлазио, то је био Дан!

Још је ту.

## ЉУБАВНИЦА

Марија је љубавница; очи су јој тамне, осмехом их подиже и коси. Личи на Индијанку, а да јесте, звала би се Перо, јер Марија носи минђуше од перца јастреба.

Марија прати трагове остале на стени изнад речног усека: згужване конзерве, умашћене кесе и пикавце. Из воде извлачи пластичне флаше. То су трагови који наговештавају убиство.

Виђа га како из танког кануа баца мрежу и сакупља отпад. Понавља то сваког пролећа последње три године.

Када буде затражио њену руку, пружиће му длан са острвцетом у облику ока на линији живота и рећи да је она већ нечија љубавница, јер се река њеног града мушким именом зове; да су они чије трагове годинама прати осудили њеног љубавника на смрт и једино га њена оданост чини живим, јер због ње његовим (крво)током пливају пегаве рибе.

Не, не може поћи у други град.

## „СТВАРАЛАЧКА КРИЗА“

„Мила мајко!“ вриснула је Буба. „Ти си за лудару!“ Разрогачила је очи, стиснула песнице и дохватила ону злосретну пепељару. „Мајмуне један! Како се усуђујеш! И ти мислиш подваљивати те пиздарије?!“ Усрао сам се. Збиља јесам. Побјегао сам, главињајући и рушећи све што ми се испријечило на путу. Кад сам се, коначно, дочепао терасе, плавичаста свјетлост сутона сунула ми је у лице попут изриганог пламена Гутача Ватре. И онда сам се почео смијати. Смијех је, очито, цијело вријеме спавао у подземним спиљама мог измрцвареног ума па су му Б(уууу)бина љутња и немоћни бијес послужили као старомодна будилица из доба предсоцијализма. Мислим да смо је звали векерица, али кога брига! Смијао сам се неконтролирано, хистерично, ослањајући се задњим снагама на ограду терасе. Не знам колико је трајао мој слом. Укратко, пробудио сам се наредног дана око поднева. Буба ми је, мимо свог обичаја, без ријечи ставила на чело ручник умотан у коцкице леда и нестала попут духа у утроби кухињске нише. Ваљда сам заспао јер кад сам коначно уронио у какву-такву свијест, био је мркли мрак. Једино је испод довратка допирао трачак свјетлости. Мало је рећи да сам био жедан. У устима сам осјећао окус глине, а у желудцу је палило и жарило као да сам, у најмању руку, одједном смазао килу љутих паприка.

Покушавао сам дозвати Бубу, али нисам имао гласа. Изнемогао, одустао сам од покушаја да обзнаним своју будност и никако нисам био сигуран затварам ли или отварам очи?! Нисам могао докучити сањам ли, или се у некој шашавој димензији рађа мој однос према литерарним потхватима... „Жедан си, пријатељу?!“ зачуо сам глас крај узглавља. „Донио сам ти воде!“ поновио је гласније. „Не бој се! Ја сам твој лик. Одавна се познамо, иако си ме замало заборавио. Сјети се! Марић! Лојз Марић! Ти си, драговићу, крив за све зло које ме је снашло. Теби имам захвалити за сва говна која сам морао појести, за све свињарије...” Одједном му је пукнуо глас и мени се у полумраку собе учинило да му је избила пјена у куту усне. „Ма, који је ово враг?!“ Дао сам све од себе да одагнам ту приказу, али узалуд! Мој незвани гост одложио је немарно чашу воде на треножац, који ми је служио умјесто стола, и заузимајући позу јунака из грчке трагедије, наставио: „А, да! Мислио си да је са мном готово? Је ли?! Готово је с Марићем? То си мислио, друшкане! Ееее, бит ће готово кад ја кажем да је готово!“ зацерекао се нагињући се у јарости до мојега узглавља, уносећи ми се дрско и пријетећи у лице. „Сањам! Ово не може бити стварно! Или сам скренуо? Пролупао? Шенуо?“ батргао сам се као гирица у рибарској мрежи док је мој сабласни посјетиатељ шиштао као покварени експрес-лонац.



## ИДУ ДАНИ

Старица је са напором стајала у међуградском аутобусу, који је, по обичају, био препун. Једном руком се придржавала за горњи рукохват, а другом за најближе седиште. Њену изнемоглост од старости још више је погоршавала врућина августовског дана, као и загушљив ваздух. И није помагало отварање прозора. Заправо, бивало јој је још горе, јер је од промаје добијала несносну главобољу. На страну то што је неколицина, и поред видно истакнуте забране, пушила без много устручавања. Чак су се осорно брецнули на неког чику, који је себи дозволио да их опомене.

Иако је у расклиматаним седиштима било поприлично млађарије, ником није падало на памет да јој уступи место.

Измучена и онемоћала старица се полако, придржавајући се за најближе седиште, спусти на под аутобуса. Некако у исто време је, у једном од успутних села, аутобус стао, а поједини путници журно кидисали ка излазу, саплићући се о старицу и псујући је бесно. Кад је аутобус кренуо, она се освртала на све стране, али празног места на столицама није било. Већ су их попунили они који су били ближи и јачи.

Њеном умору се придружила горчина и разочарење.

## AU PAIR

Већ месец дана Ана ради као au pair у једној породици са петоро деце. Коначно је остала сама у кући. Породица је отишла на викенд код пријатеља а Ана је решила да се мало опусти. Пушта музику, улази у спаваћу собу брачног пара, отвара ормаре и испробава госпођину одећу. Облачи њене хаљине, мења мараме, ципеле, огледа се, игра, скида се и баца ствари на под. На крају се одлучује за кожне панталоне и белу свилену кошуљу. Задовољно се огледа, отвара тоалетни сточић и почиње да испробава шминку, парфеме и скупоцени накит.

Тако срећена, нашминкана и намирисана излази из спаваће собе, улази у кухињу, узима флашу вискија и креће да пије из флаше, оставља виски, узима водку, рум, текилу, пије од свега по мало и враћа флаше на место. Одлучује се за џин, сипа у чашу, додаје кока колу, седа за високу столицу и пали цигарету. Дим се лелуја кроз белило госпођине савршене кухиње, дотиче ормариће, шољице, цвеће и налази пут напоље кроз отворен прозор, док пепео од цигарете лагано пада на свеже изгланцане мермерне плочице. Звони јој телефон, она се јавља, гласно прича, кикоће се, прави селфије.

Ана је еуфорична, али све време има неки чудан осећај да је неко посматра. Осврће се око себе а онда нагло диже поглед ка плафону. „Камер“ каже

Ана свом саговорнику и прасне у смех. Она зна да би требало да се забрине, али су њене мождане ћелије већ потонуле у блажену неразумност алкохола.

## ВИРТУЕЛНА ЉУБАВ

Свакога дана стајали су крај истог прозора, погледа упртог у исти приказ. Била је то црква под крошњом најлепшег дрвета а у дворишту биста Великог човека, ходајућег свеца. И свакога дана су пили из исте шоље кафу, он са мало шећера, а она без. И тако би се усне ослањале на исто место, а да нису ни знале да праве пољупце. И она га је волела. Замишљала је како стоји наслоњен на руб прозора, испија гутљај слаткастог црног напитка да превари сан, јер његова је ноћ, а њен је дан. Када би се сударили светлост и тама, можда би и он њу заволео, мислила је... Али љубав јој није била наклоњена, ни ти било шта у вези ње. Само се мучила маштајући, прижељкујући пољупце, загрљаје, додире. Ничег није било стварно, да осети, само у сновима, и у речима. Оне су живеде недоживљено. Свака реч као један дан, дан испуњен могућностима, потребама, страстима. Једино би у њима могла да осети да постоји њено право Ја. Када напише пољубац, на уснама би осетила влажност и на језику благо пецкање до утрнулости. Када напише загрљај, низ леђа би се спуштао танки поветарац проузрокован врховима прстију... И тако у круг. До у бескрај осећаја и до у бескрај речи. Свега једном се догодио сусрет сасвим случајно и неочекивано. Био је то велики дан за њу, не и за њега. Познала га је по додиру, меканом и не-

жном. Пружио јој је руку пожелевши јој Добар дан. У њеном свету мрака, одједном је синула блештава светлост. Његов глас је стварао покретне слике. Мирис његовог тела отворио је све поре на њеној кожи. Био је то само још један неуспели видео позив.

## НЕЋЕ ДОБРО БИТИ

Подневну тишину врелог јулског дана прекинули су пригушени гласови двојице стараца под мојим отвореним прозором. Били су то дугогодишњи пријатељи и комшије, чика Лазо и чика Стево. И заиста, када сам пришао завеси, видео сам их како су застали, чика Стево је уобичајено гурао бицикл на који се ослањао. Обојица земљаци, на југ Баната стигли у време када се седамдесетих година у њиховом родном винковачком крају злослутно наговештавала преживљена страха шаховнице. Одрастао сам уз њих и њихову децу, као и већину себи равних пореклом из разних крајева у којима никада нисам ни био.

Сунце је жарило, а њих двојица су стајали и ћутали. На лицима им је био неки до неба тешки, мучни одраз душе. Чика Лазо уздахну и рече: „Бога ти, Станко, неће добро бити.“ Чика Станко му узврати уздахом и тегобним погледом.

Већ одавно их нема међу нама, али та оловна ћутња и једна реченица остали су ми заувек у сећању. Били су у праву, није добро било, била је то 1990. година. Долазећа апокалипса се наслућивала. Њих двојица су ту неман преживели и осећали њену надолazeћу близину. Ускоро је стигла и по нас.

## *Маријета Кривокапић*

\*\*\*

У селу су свадба. И парастос. Све је окићено. Кров, штале, гараже, капије, саксије, томос, трактор, камион, бачва, лопата, класови, бик, прасац, кокот, мачак. Сватови. И поворка. Ћувегија. И споменик.

Једни су изашли на помен, други по младу. Јецаји се утркују с рафалима. Здравница са говором. Срећа с тугом. Црнина с велом. Нарикача са хармоникашем. Мирис вијенца и бидермајера.

Један је умро. Други се родио.

До пуне године, знаће се тачно који које.

## ДОКАЗИВАЊЕ

Најпре оцу и мајци, потом околини, па жени, деци.

Напоследку – самом себи

А онда, одједном, бубрег му се отцепи. И одлута у десно раме. Где се пробуши о кључну кост па му течности потопа срце.

Умре човек од недоказивог.



## КИША

Волим када киша пада! Једино тада моја крв се истински радује, срце лупа од задовољства, а душа се љуби са хладним млазевима воде, који се журно сливају низ моју кожу. Као да цело моје биће постане вода – ја се несебично предајем, наизглед, сасвим обичној, природној појави.

Знам, ту се негде осмехује његово лице. Чујем му шаптај од тренутка када сунце зађе за мрачне облаке и ветар проструји кроз поље. Негде у даљини се зачује грмљавина. Он се тада осмехне звонко, слатко, разиграно. И осетим његове прсте у мојој коси. Заврти се у круг, као Дух из Чаробне лампе, проструји ми поред лица и изгуби се у ветру...

Он трчи ливадам, врти се, шири руке и пада на леђа у воду и блато, као да пада у најфинију свилу. Скочи у виду стотина ситних капљица, проструји око мене, кроз мене, па се изгуби у трави. Окрећем се, тражим га, све капи личе на њега, а опет њега увек препознам – он је једини мој, а нимало мој; расут у капима, а јединствен; тако жив, а тако хладан и загонетан.

Затвори очи. Осети струјање ветра...

## НЕМАРНИ УТИСАК

Тако је било једноставно да утврде, по тој некој логици, за чим је чезнуо умерени оптимиста у свом злочину, без чега га је, у тренутку бекства, на основу мишљења једног од сведока, могла штитити ледена сфера шокиране и окупљене гомиле, када сад свако зна окренути поглед ка себи равном, пред толиким узорцима и дивним улицима немилосрдне ли судбине, па затим у том ритму послушати срце рањене и онесвешћене жртве, која је своје отворене очи усмерила у једном правцу, наизглед празном од толиких очију које су се међусобно сумњичиле и испадале, јер та веза срца и очију, као да мирис скривених емоција, за које је довољно уронити дубоко да схватите како ће те у похоти за том собом бити гадни и својој крви, према том што је трептало црвеним, благим руменилом на њој, већ је јасно да у два лица могу презирати ову средину.

Средиште тог нагона, о коме се сада могу поверити, само је мени смислено, али оно нема тај корен који је раван оном који приличи пролазницима пуним лаког песка и краткотрајног беса, мада понекад заиста мислим за своје дело да је доказ дволичне замисли о идејама које су поткопале циљ о човеку.

Да неће до тога доћи без још горе намере да га осветлим својом занесеном жртвом. Тај циљ о човеку сам спремила и тежим му у намери да тај „колек-

тив“ разуме једно злодело – оно само извире на осуде других околности, које су равне безразложном лудилу и сумњи. Због чега бих иначе убила своју драгу ако је то пример мржње тренутне гомиле, која поново обнавља свој позив за следећи, „људски“ злочин?

## ГОСПА ОД ШКРПЈЕЛА

Ја сам стијена. Она иста стијена у мору гдје су рибари нашли икону Богородице и однијели у цркву. Икона нестала сутрадан и пронашли је поново рибари на истом мјесту. Ја сам стијена око које леже потопљени бродови, наслаган камен. Око мене још увијек доносе камен и слажу и нека слажу, нека ме јачају. Нека утврде постоље. Да будем још јача. Ја сам Атлас који на својим плећима носи Храм, Молићу, Љубав...

Створена и дозидана, ојачана, каменом и потопљеним бродовима. Слаган је кам по кам да будем јача, већа, издржљивија...

У мени су узидане сузе и молитве и јачају ме, снаже... држим Божју кућу нада мном.

Осолиле су ме многе сузе, ко и море, сузе туге и радоснице. Знам за многе горчине, молитве, радости. Знам ко приђе и из ког разлога, свака суза иде Богу и мени, свака молитва, јецај, срећа.

Овде се моле поморци за добро море, њихови ближњи да их сачува Господ на сваком кораку пута, овде се крсте, вјенчавају, захваљују...

Ја сам камени брод који спаја вјерне са Господом, мост...

## ШАЛТЕР БРОЈ 6

Све је почело кад сам са напуштене аутобуске станице кренуо поново на посао. Шта је ту чудно? Чекао сам аутобус, све је било немогуће. Изненада се довезао аутомобил и стао испред мене. Група људи ме је зачуђено посматрала. И кад је стварност неизвесна, морамо бити на линији доживљаја. Као у сну, установио сам да на станици постоји шалтер број шест. У крхотинама се појављивао, као ново значење. „Ваш аутобус стиже за пет минута, и иде јако далеко“, рекла је жена врло необичног изгледа и пружила ми карту. И заиста, аутобус је стигао, а са њим и путници, ваљда зато што постоји путовање. Али путовање куда? И дрвеће је променило своје лице и постало необјашњиво. Јесу ли то светиљке или звезде? Све се од мене удаљавало. Аутобус је стао на мојој станици. Отворио сам врата зграде у близини зато што сам осећао да ме ту очекују, али речи не постоје, само светлост која ме изненађује и не открива ништа. Можда су то анђели, који се прво лако наклоне, а онда узлећу, обасјавајући све? На почетку сам безименог, где је све могуће.

## КАМЕН

Падао је полако и глатка кожа неуспеха није трпела отпор храпаве површине грешних мисли. Падао је низ све модуле свог пренаталног егзистирања лакмус плаве боје.

Његово тело је управо прошло поред њега! Наставио је да посматра тај концентровани кошмар препуштања. Да ли је то, увијен у креп папир кармичког осмеха, доживео да умре у сну?

Плави неонски билборд и на њему стрелица на доле. „Push the button“ недвосмислено му је треперело у глави. Само треба да притисне и нестане! Двадесет четири часа раније у десној руци држао је камен смарагд чекајући мај, а у левој ахат, верујући да ће му променити боју очију јер црним очима види само црно. Одједном је нестало светла. Све боје су урониле у лакмус плаву лавину његових визија. И започео је тај бесконачан пад. Пад у антиципацију...

А камен? Ахат је камен који има моћ да поприми боју личног идентитета, боју истине, а то никада није црна.

## ПРСКАЊЕ КИСЕЛИНОМ

Иронија је била отпор систему који нисмо во-  
лели, била је и понижавање човека супарника који  
стоји на путу којим идемо.

Машина власти се плашила вицева, афориза-  
ма, песама, сатиричних прича, гротески, карикату-  
ра. Подмићивали су писце, тражили да пишу те  
форме против њихових неистомишљеника. Писци  
су се радо одазивали да за њих руже друге јер је и то  
била само игра ироније. Смејање наруженом је била  
индустрија, радни колектив.

Потом је почео двадесет први век. Иронија је  
постала корпоративна метода моћи. Бивши радни-  
ци ироније су остали без алата, те гњиде са људским  
лицем више нису требале господарима. Носали су  
своје вицеве, паное, афоризме и покушавали да на-  
ставе то лепо плаћено дисидентство. Ах, ти буџет-  
ски „Јежеви“ више немају своју организацију удру-  
женог рада. Глобални сада пуштају трансцендентал-  
ну иронију са висине. Зомбирана гомила седи и гле-  
да репризе и њихова моћ расуђивања је у опадању.  
Дијалози су им бесмислени. Нису више сигурни да  
ли се некадашњи стругар системског хумора зове  
Чкања, Чкаља или Чкиља.

## ИЗДАДЕ МЕ ШАРГАРЕПА

Стављам коренасто поврће где год могу, у нади да ће да отпусти своје сокове и хранљиве састојке, док се јело кува. И замишљам да сам освешћена и да поступам правилно.

Она ме прати у стопу и надгледа спремање ручка. Као сва деца гледа и у канту за ђубре, па када је видела да сам бацила велику шаргарепу, згрануто пита: „Зашто? Да ли знаш колико има витамина? То је здраво, треба да се једе свежа и кувана, нема везе!“ Још горе: „Како можеш да бацаш храну?“ Заборављам своју улогу одрасле особе и излазим с тврђом: „Нико од нас не би јео шаргарепу из пасуља и зато сам је одмах бацила. Уместо да стоји неколико дана у фрижидеру и, на крају, заврши на исти начин.“ Следи туш: „Ја бих је појела, ако нема ко други!“ Иначе, не воли такве намирнице нити их једе. Нити спада у јешну децу. Напротив, не можеш је намолити да нешто поједе.

Била је са нама њена старија сестра која је остала без коментара. Тема јој није била занимљива.



## ЖУТИ ЧЕШАЉ

На самој граници сместило се питомо село. Девојчица која је ту рођена и расла мислила је све до поласка у школу како је неизмерно срећна у свом дому, винограду, башти. У тој хладовини и цвећу почела је да чита прве књиге из сеоске библиотеке. Није се много дружила, као да је била задовољна у том свом малом свету. Волела је свој мир и тишину. Никома није сметала, није никоме правила проблеме.

Мирна, тиха, остала је иста таква и кад је кренула у школу. Била је добар ђак. Њена школска торба није имала пуно ствари. Само оно најпотребније: дрвена перница, рачунаљка, свеска, блок за цртање, оловка, гумица... То је било све. Ништа јој више није ни требало. На њој све скромно и једноставно. Школска кецеља, доколенице, коса уредно скупљена са белом машном, причвршћеном са неколико металних шналица, да је ветар не однесе.

Прошло је неколико мирних и лепих година. А онда се десило нешто тако невероватно, што девојчица из малог села са саме границе никад неће заборавити.

Тај дан у школи био је као и сваки други, све док се врата од учионице нису нагло отворила. У разред је ушло неколико непознатих људи у дугачким мантилима. Шапутали су нешто са учитељском.

А онда је почео претрес. Кренули су од последње клупе. Тихо се чуло да траже неки жути чешаљ. Крађу је пријавила најбогатија девојчица из села.

Сва деца су била уплашена. Кад су стигли до тихе и мирне девојчице, истресли су више од двадесет торби. Њену нису. Само је један од оних непознатих људи завукао руку и извадио чешаљ, жути!

Девојчица је имала утисак да су све очи упрте у њу и да сви шапућу: „Сад ћеш ти добити своје!“ Њој и даље ништа није било јасно. Само је тихо понављала у себи: „Откуд тај чешаљ баш код мене?“ Она га није никад видела. Није ни носила чешаљ са собом. Имала је она своју машну и шналице. И зашто толика гужва око једног чешља....

А онда се све ускомешало. Село је мало, прочула се брука из школе. Глас се ширио невероватном брзином. У учионицу је ушао отац девојчице у чијој је торби нађен чешаљ. Разговарао је са оном назови „инспекцијом“ и учитељицом.

Девојчицу су извели напоље. Нико јој ништа није објаснио, а ни рекао. Није видела код кога је остао онај жути чешаљ. У школи се о томе никада више није причало. Само је девојчици са белом машном нагло прекинуто мирно детињство.

После тог догађаја није га дуго било. Кад се вратио, причали су људи да је био на неком острву које су звали Голи оток.

Било је то давно. Она ништа није заборавила, а сигурно и неће. Само се стално пита: „Зашто је тај жути чешаљ стављен баш у њену торбу?“

## ЧЕШАЉ ОД СЛОНОВАЧЕ

Сваке ноћи вештице надлећу престоницу, гађајући здања која су Ивица и Марица годинама правили од каменчића. Пишем песму под ратним вихором.

Метле фијучу. Земља се расипа. Чак се и жабе растају, одлазећи до неких независних локвања. Слова која бирам, послушкују сирене.

Запиткујем се, где сам? Колико имам слободе да се претворим у грану? У спасоносну кап коју тражим сред пустиње? Као кап са пет кракова. Као капљу, набодену на колац.

На небу је ватромет. И моја песма је ватрена. Ватрена је и ватра, јер се хвата око пламена. Пишем под ратом. Док жвиздуцају метле. Под вихором! Док се мрвим у трави.

Пролеће је, миришу анђели. Ласте се сакупљају под стрехом. Док Сунце жеже по мосту, опија ме цвеће, које ће у своје чашице спустити барут. Цвеће, које ће одсвирати сонату на чешљу од слоноваче.

*Горан Манић*

...

У почетку... удахнуо сам слободу пуним срцем.  
Онда сам издахнут.  
Бог је благо кашљуцнуо.  
„Треба да престанем да пушим!“ – рече.

## САЊАРЕЊА НА АУТОБУСКОЈ СТАНИЦИ

Жудео је за неспокојним освртањем какво виђамо на јавним местима код младих жена док чекају драгог. Било да тај неко стварно постоји, било да се тиме само покушавају заварати знатижељне очи. Било да је посреди плод жеље да се баш на том месту појави наочит човек који ће је дочекати насмејаним очима. Можда питати где се налази градско позориште. Она би му се нашла. Упутила би га куда да иде да не лута. Показала руком како да настави пут до свог одредишта. Он не би пропустио прилику да потражи број телефона. Не би био сметен. Зазвонио би једног поподнева телефон. Јавио би се дубок самоуверени глас и позвао је на представу. Сањарила је љупка жена чекајући аутобус.

## СМРТ ДОБРОГ ЧИКЕ ИЗ КОМШИЛУКА

Дуванио је на тераси на коју га је жена терала да не би смрадио завесе из Трста. Добри чика из комшилука је редовно звао милицију после урлајуће претње са терасе кад би моја екипа гласније запевала Диланове песме око 22 сата. Гад је тако заслужио надимак Пиноче.

Срећан сам што ми дете још проводи време испред зграде. Друштво мог сина је бучније од нас блесавих хипика: кошарка и енергетска пића! Транзиција је донела осветљено игралиште испред зграде, полицију којом је Пиноче пре операције грла гласно претио...

Научих сина и клинце шта тихо, без вике Пиночеу да кажу уз севање блицева мобилних телефона кад сиђе са терасе, укључи уграђену нараву за говор и почне да прети. „Пушење убија“ – пише на дуванским кутијама и то не без разлога! Пушење дувана је било фатално за диктатора из мог насеља, нашег доброг чика из комшилука.

## У АУТУ СМО

У ауту смо. Седи он, седим ја, немо, игноришући звук климе који је допирао до наших ушију. Размазане машкаре и већ ишчезлог кармина размишљам о многим стварима. Ко смо ми, шта смо ми? Да ли вреди даље се трудити и покушавати, да ли вреди чувати снове који су нас некада одржавали у животу? Вреди ли надати се бољој сутрашњици? У ауту смо. Седи он, седим ја, немо, игноришући звуке из задњег дела аута, из гепека, који су допирали до наших ушију.

## ДУГМЕ

Протрчала је поред мене уплакана, у подераном мантилу. Запазих да на њему једно дугме виси.

Ушао сам у стан.

Затекао сам неред још гори од оног који сам оставио. Поготово у соби. Постељина је била разбациана на све стране. Опрао сам руке и погледао свој одраз у поломљеном огледалу. Још увијек сам врло привлачан мушкарац. За ручак сам спремао филоване палачинке. Док сам чекао да се запеку, попио сам кафу и запалио цигару. Нека пјевачица је крштала са радија, али то ми није сметало. Без обзира на све, дан је био веома угодан.

Након јела, покупио сам сву дугмад која су јој отпала са мантила. Њена крв је кварила бјелину моје постеље. Уколико не будем могао да је оперем, бацићу је и купити нову. Када сам средио стан, изашао сам на балкон и запалио још једну цигару.

Упркос свему, дан је био веома угодан.



*Ангелина Марковић Влајковић*

## ДУГМЕ

На дугме упали, на дугме угаси разне апарате.  
На дугме обради, полиј њиву, воћњак...

Опет нам историја и остале науке нису добри  
учитељи.

Људи, рад је створио човека.

Врати се раду, остани човек.

## И ОД ГОРЕГ ИМА ГОРЕ

И данас грицка нокте, додуше, не тако интензивно као некад, и не том жестином. Заоставштина из млађаних дана није налазила адекватну замену. Била је одраз њене унутарње несигурности коју није успевала да савлада ни кад су многи изазови остали иза ње. Страх од непознатог, страх од доживљеног, могао се активирати за њу свакога трена, а повод се лако проналазио. Није се морало ићи далеко, маштати, будућност призивати, био је присутан у свакодневици.

Њој грицкалица није била неопходна, а од турпијице се јежила. Сопствени зуби – најбољи алат, испоставило се, нажалост. Трудил се да налакира нокте, да је не иритирају да их утрпа у уста и тако отпочне обраду врхова. Накратко. С приликом или чак и без ње, слабо се ослобађала ружне навике.

Неприлично њеним годинама, грабила је тренутке самоће за нелеп приказ прстију како вире из стиснуте вилице. Несрећна околност је била што се сужавао круг особа с којима је могла да прича. Све је мање било разговора да је одвуку од зле намере.

Тек је мука ношења вештачке вилице учинила своје. Једну тегобу, заменила је још тежом, овога пута непоправивом.

## РЕДОСЛЕД

Зашто је ова прича још увек без наслова? Зато што се посвађала са текстом. Зашто је ова прича кратка? Зато што се посвађала са аутором. Немогуће! Не свађа се са оним ко те ствара. Са насловом, у реду. Шта ако аутор избрише причу, има толико других. Али, ова је прича почела да прича нешто неповезано, недоречено. Почела је да се свађа са писцем, а који пак тврди да он – није писац! Господин је лако поднео критику, али, исмејавање га разбеснело. Почео је да се свађа са реченицама:

– Зашто ме ти гњавиш? Ти си прва реченица. Незахвалнице, на почасном си месту.

– Размисли. Ја сам твоја прича. *Зашто је ова прича без наслова.* Сасвим довољно. Четрнаеста, прецртана реченица, била је више него бесна.

– Несрећо, зашто си мене прецртао? Имала сам дивну поруку.

– Побогу, Славице, пардон, реченице, па прича не сме да има више од тринаест реда.

– Драгане, ти пишеш баксузну причу. Додај још једну реченицу – Славица ће.

– Добро! Враћам четрнаесту реченицу. А ти, запамти, не пијем ледено пиво.

– Нисам сујеверна, ипак, била сам тако поучна – тужно ће четрнаеста реченица.

– Е, баш да не будеш последња. Ни тринаест, ни четрнаест, петнаест реда. И тачка!

## РАДОШ

„Пао је Радош!“

„Како пао? Где је пао? Јел се много повредио? Да ли је примљен у болницу?“

„Ама, човече, пао је. Готово је. О, хвала Богу, нећемо га више гледати ни слушати!“

„Шта то говориш? Како ти није жао? Толико тога нам је учинио.“

„То си у праву. Јесте нам свашта учинио. Зато ми и није жао.“

„Ја тебе ништа не разумем. Нисам знао да си тако безосећајан. А могао сам руку да дам за тебе.“

„А кад сам ја прошле године изгубио посао, јел њему било жао? Па кад су ме одбили за социјалну помоћ због плаца од 30 ари који се води на мене? Сигурно није ни трепнуо!“

„Аууу... Откуд ти сад то? Какве то везе има са овим што је он пао?“

„Е, да сам раније знао да га толико волиш, другачије бих ја са тобом!“

(Из друге собе чује се глас са телевизора: „Последњи европски диктатор РАДОШ ВУКОТИЋ, изгубио је парламентарне изборе и дошао је крај његове вишедеценијске владавине. На улицама народ слави уз повике:

„ПАО ЈЕ РАДОШ, ЖИВЕЛА СЛОБОДА! Наш извештач...“

„Е, видиш ти то... А ја мислио причаш за нашег оца...“

*Драгица Миленковић*

## СНОВИ

Носи наочаре само кад спава, да боље види своје снове.

## БЉЕСАК

Видјела га је како лежи на кревету. Све око њега било је бијело, осим црних, крупних очију. Био је млад, пун живота, а залутао је овдје. Залутао или му је било суђено. Ни сам није знао, па се љутио мало на себе, мало на судбину.

Пролазећи поред њега, бљесак очију зауставио је. Сјела је на крај кревета и ћутала. Ни он није био изненађен. Као да је баш њу очекивао. Очима су клизили по дијеловима тијела једно другог. Узела га за руку и почела се миловати. Више се нису гледали, лебђели су.

Звук телефона их је вратио. Чула је женски глас. Док је причао, додиривао је ногом њено међуножје. Помогла му је. Поново су полетјели, негдје далеко...

Када је завршио разговор, а гласови се око њих појачали, устала је да иде. Ухватио је за руку као пробуђен:

—Гдје идеш? Овдје ми је био новчаник. Врати га.

Погледала га је, али овај пут, бљесак његових очију спржио је. Вратила се.

—Пронађи га, рекла је и сјела.

Почео је ужурбано превртати по стварима. Нашао га је и насмијешо се.

Она је устала и лаганим корацима одшетала из собе.

## НЕДОУМИЦА

Сањао сам да сам, по делимично измењеним и допуњеним обичајима, брутално убијен и, по прадавним обичајима, пристojно сахрањен. А већ прве суботе, кад се окупила моја још живућа породична заједница, одржан је помен посвећен мени и мом бившем животу.

Донет је том приликом и закључак да би убудуће било узалудно сећање на прошлост, већ да у предстојећем периоду треба гледати на будућност. Другим речима, примерено све бржем темпу живота, не би било практично губити време на сећање шта је било за мог живота, као ни на мене некада живог, већ се, сходно томе, ослонити на оно што ће тек доћи. Тако, речено је, непотребно је жалити ме и јадиковати над мојом судбином, него имати у виду и предстојећу судбину свих живих, као и судбину мог завичаја, моје државе и мог народа који је изван ове земље.

А ја лично, сањао сам такође, био сам у недоумици да ли да се уопште будим или да наставим да сањам.

## КАКО СЕ ПРАВИЛНО ПРЕДСТАВИТИ

Мој нови фејсбук пријатељ се одлучио на храбар корак – послао ми је личну поруку. У поруци је написао: „Добро јутро, Весна! Леп вам дан! Јесте ли попили јутарњу кафицу? Знате, имате дивне године, немојте узалуд да их трошите! Ево, ја имам троје деце и од сваког детета по једног унука, за сада!“

„Добро јутро, Миломире!“ одговарам ја. „Унуке још немам, а деце имам двоје. Од сваког мужа по једно дете, за сада!“

Више се није јавио. Где сам погрешила?



## БУЂЕЊЕ

Увек први отворим очи. Док још царује тишина, помислим да ли је праведно: да се само ја радујем томе? Само још то да доумим: како би заједно и у томе уживали. И не треба ми ништа више у животу. А сав живи свет се потврђује буђењем. Волим кад се буди. Покушавам да увидим какав ће имати дан и то из оне једне, једине кретње којим прекине сан. Кратки трзај неког непознатог мишића на њеном лицу и следи одлучујући покрет, који се обично рашири у осмех према уснама, а ретко заглиби у мали грч који стисне брадицу.

И данас је осмех! И тако само гутам погледом те миле покрете витких руку и усклађено растезање до врха истегнутог стопала и нежно брисање мале сузице у дну ока упола стиснутом шаком. Поглед кроз раширене прсте леве руке према светлости која је задиркује и стиснутом десном, спремно за бој у овом дану пуном нових изазова. Живот сваког дана пише нову причу а увод је јутро.

## СЕКУНДЕ КАО САТИ

Дрхте му руке од узбуђења док вади трачицу из паковања. Дрхте јој руке од узбуђења док шољицом за кафу хвата средњи млаз урина. Она излази из тоалета и пружа му до пола напуњену шољицу. Он ставља трачицу у шољицу, ставља шољицу на наткасну и чврсто је хвата за надлактице. Гледају се заљубљено. 10, 11... 15 секунди пролази, она вади трачицу и полаже је поред шољице. 38, 39... 40 секунди пролази, гледају у трачицу, сада се држећи чврсто за руке. Стидљиво се помаља једна црта док се обоје моле Богу у себи. После триста секунди, једна црта и даље стоји постојано и соло, откривајући им да она није трудна. Скачу од среће и грле се. Пољубили су се за растanak. Она похита кући да спреми супругу палачинке. Он похита кући да помогне супрузи да окачи завесе.

## МАЈКА МЕ РАЗУМЕЛА И ОТИШЛА

Мајка ме је разумела и потпуно прихватила тек неколико дана пре смрти. Изненадила ме је и одликовала филозофским речима; замисли се и одједном рече:

– Твоја мисао је посебна!

Зашто ме је онда „мучила“ четврт века? Ширила страх ако бих помињао своје таленте, претила књигама да ће завршити у контејнеру и питала се шта ће ми то што пишем... Нешто касније помислих: „мучила“ ме је због малигног страха од немаштине, коју је искусила у време сеоског детињства! Као да је ту у питању једно расцепљено осећање спрам вредности, које бих афористички сублимисао овако: Вредности вреде, али нису вредноване! Зато родитељи често и болно мисле да децу треба одвраћати од интелектуалних и уметничких склоности – да не „заблуде“ и да породица не дође на ивицу глади. Осећајући блискост овоземаљског краја, мајка се ослободила тог страха, схватајући да јој на оном свету не треба ништа; да тамо нема немаштине. И да само неке духовне вредности, подржане овде, а понете одавде, имају смисла. И овде и тамо!

## ЦРЊАНСКИ У ЛОНДОНУ

Седи, за радним столом, и размишља. Писаћа машина дрема — иако писати треба — и све што му је у глави јесте, највећа поема човечанства, и судбина Одисејева. Колико је само књига написано, од дана слепог песника, на сунцем, купаним, жалима Јоније — колико књига, и колико, мало, истине.

Мисли: како је Одисеј могао не мрзети, море, рат, пожуду.

Литература је лаж, а меланхолија истина; други нек снују о путу, једрима, путеним и једрим женама. Изгнаник ничега сем могућности Итаке нема.

Мисли: Одисеј је лутао, зато што су богови тако хтели.

## НОЋУ ЈЕ ХЛАДНИЈЕ НЕГО НАПОЉУ

Очекивала је да ће у престоници затећи револуцију која тече још од њеног имендана. Уместо тога, на тргу се испред ње створио комунални полицајац, са „куд си пошла“ изразом на лицу. „Написаћу вам прекршену пријаву, јер сте спустили кофер на трамвајске шине!“, грмео је униформисани грмаљ, по имену О. К. Соколов.

„Па овде нема никаквих шина!“

„Итекако их има! Када се уклоне вишкови коцки, шине иду право кроз Стамбол-капију, па до иза Зерека.“

Срећом, сетила се скорашње Председникове тврдње да су трамвајске шине непотребан луксуз, јер су стручњаци из Свекинеског института за свеколику кинетику установили да трамваји иду брже дању, него по шинама.

„Ако је тако“, рекао је збуњени грмаљ, „овог пута ћете проћи с опоменом, али ако сте ме слагали, кад-тад ћете сносити дикције. Хмм... Или се ипак каже...“

Док је полицајац ока соколовог размишљао како се каже, шмугнула је у споредну улицу. Требало је хватати воз за назад, јер првих десет путника добија карту с попустом од 10%, као награду што су успели да пронађу нову главну железничку станицу.

## ПОЗДРАВ ИЗ ДРУГЕ ДИМЕНЗИЈЕ

Једног дана, једна књига, која је стајала наслоњена на друге, из чистог мира, пала је са полице. Прозор је био отворен, али није било никаквог струјања ваздуха. Питала сам се: каква је то непозната сила утицала да се књига покрене. Сат времена касније јавили су ми да ми је умро стриц, баш у време тог необичног догађаја.

\*\*\*

Неколико дана након што је прерано умрла једна драга мудра жена, гледала сам снимак ТВ емисије у којој је гостовала. Емисија ми је била некако потресна, растужила ме помисао да такав ум више не постоји и негде на средини сам прекинула снимак. Решила сам да се разведрим и посегнула за чоколадом као провереним састојком који утиче на лучење тзв. хормона среће. Отворила сам неначето паковање у ком је оригинално спаковано осам комада кекса, преливених чоколадом. Овога пута било их је девет! Схватила сам поруку, насмешила се. Више нисам била тужна.

## МАРИЈА

Није било године у којој Марија, са своје три пријатељице, није одлазила на далека путовања. Обишла је Европу, посјећивала је концерте класичне музике и опере у најчувенијим кућама и вјерујем да јој је, са годинама, свијет постајао мали. У средњем добу је, уз поочимову економску помоћ, основала музичку школу у самом средишту града. Младост је провела у манастиру из кога је касније изашла, настављајући да ради као учитељица и директорица школе. Најраније дјетињство провела је у грађанском рату, из кога јој је остао мали број успомена.

Њено село било је на самом ратишту познате битке на ријеци Ебру. Да би избјегле од бомбардовања, мајка и бака, заједно са двије мале сестре, одвеле су их у село у близини, гдје су остале до завршетка рата. Није јој много од тога остало у сјећању нити се сјећала како су тамо преживљавале. Само је знала да се мајка свакодневно враћала пјешке у село по поврће. Сјећала се да су око села повремено кружили и бомбардовали га авиони, да су их изводили из куће и склањали испод стабла.

Долазили смо годинама у њихову породичну кућу на Ебру. У породици никада се није говорило о самом грађанском рату. Никад нисмо упознали њене сапутнице са путовања и она је често доносила поклоне или сувенире. Вјеровао сам да су биле из

вишег или високог друштва, којег је цијенила и којем је, како сам мислио, жељела припадати. Марија је, понекад сам судио, заједно са покојим старијим чланом породице, имала исувише традиционалан поглед на свијет.

Ипак, са 89 година, посљедњег љета, говорила је те ноћи о ратном одласку породице у сусједно село и о ријетким успоменама из дјетињства. Марија је остала без оца и дједа у грађанском рату или у његово вријеме.

Испричала је само накратко и са видљивим чуђењем о једној од својих пријатељица. Било нас је мало, те вечери, и вјерујем да ју је на то потакла и чињеница да сам и сам долазио из сличних прилика.

Пријатељица јој је, након што су толико година заједно путовале и провеле, по први пут говорила о свом оцу, који се борио на Ебру на страни „црвених“.

„И бака и мајка увијек су говориле“, Марија је застала скоро са невјерицом, док јој је глас постајао све тиши и поглед готово дјетињи, изгубљен у даљини покрај нас, „да су 'црвени' били зли...“



## ЧОВЕК СА ПЛАВОМ ТРУБОМ

Човек са плавом трубом је стајао на ћошку. Био је гологлав, а труба му је била под мишком. Стајао је непомично и ћутао. Као и труба. Људи су пролазили са дубоко навученим капама које су покривале и очи и уши. Нико од њих није видео човека са трубом. Гледао сам га са прозора и чекао да се помери, да узме трубу и дуне.

Очекивао сам звук цеза уз који ћу уживати, звук који ће одати почаст некоме, звук који ће најавити нешто важно, звук за буђење, звук који ће позивати... Ништа се није догодило. Човек са плавом трубом наслоњен на зид је и даље ћутао. Као и његова труба. Онда је човек, гледао сам, онда је човек из цепа извадио капу и навукао је дубоко на очи и уши и – нестао.

На ћошку више није било никога. Само људи са капама у журном проласку.

Ноћ се дошуњала и закуцала великим ексерима за куће, улице и паркове, за наше мисли и душе, закуцала се решена да остане што дуже.

А тишина не престаје.

## ПАТЊА

Јавила се после месец дана. Желела је да се видимо. Нашли смо се у „Меку“ на Теразијама. „Како си?“ питала је. „Тешко ми је, патим“, одговорио сам. Погледала ме погледом препуним сажаљења. „Али преживећу“, наставио сам. Радовао сам се сусрету. Надао сам се бар једном одговору на хиљаду питања која су ми се мотала по глави. Због чега, зашто, где сам погрешио? Седели смо и причали око два сата, али ни на једно питање не добих одговор. Можда зато што ниједно питање нисам поставио. Причали смо о киши. Звао сам је још неколико пута телефоном, али сваки следећи пут бивала је све хладнија. Престао сам да је зовем.

## НЕ БАШ ЗЛАТНИ РЕТРИВЕР

Послушна сам. Слушам, подстанарски се тросед таре о паркет изнад мене. Секундарни шумови шуме немају умирујуће дејство. Бракови на окупу. Фушерај новоградње породица и стамбених објеката у пуном јеку.

Велики, лепо ретривер из дворишта преко пута кида ми пасусе на фронцле. Чељусти му над њима бале за слободом. Носи их клокот комшијских водокотлића. Расплет ми се увезао у мокри чвор.

Режим.

Љубимац цвили. Пропињем се на обод туш кабине. Само замаси прелазе ограду и бесна гримаса. Ераст или власник? Летва му у рукама љубимца дефинише.

Васпитне мере дале су резултате. Сада смо сви негативни.

## РЕЧИ

Расуте речи.

Троше се, нестају. Прикупљам трагове што су остали. Покушавам да их сложим, праметнем и створим јединствено значење.

Оно што светли када је свуда мрак.

## СВЕЖИНА ИНСПИРАЦИЈЕ

Када је прошло херојско доба, када су прошла мрачна времена, нашао се сам с успехом који му није донео формални статус, у једном *'сада'* које је безбедно и динамично, модерно и без успомена на прошлост.

Упознао је тада оног човека због ког ратови никако да престану: уз све страхове праљуди и без довољно памети, забавља друштво причицама, увек о другима. Не обазире се на статус, на осећања, на вољу. Брбља и без повода, не задржава се, нестаје. Тако сеје уништење. Његово име се не памти, лик бледи. Остаје тек траг.

Почео је да размишља о будућности. Решио је да потражи себи друштво. У сваком друштву, наишао је бар једном на *оног* човека. Запитао се када ће почети да говори и о њему онако злобно како говори о другима. Почео је затим да размишља о слободној вољи, о друштвеним правилима и људском достојанству. О стрпљењу и побуни. О себи.

## НАШИ ДОЂОШИ

Дошли су из друге земље. У нашој су земљи рођени. Пустили касетофон до даске, пили пиво и ракију, па ракију и пиво. Смејали се и причали шта раде и мислили да су најбољи. Имали су пара, изгубили душу. На раскршћу, одакле су из опанака и пошли, ускочили у кожне ципеле без блокеја. Заборавише ко су, одакле су и куда иду.

ВОЗ

Моја инспирација је одбила послушност.

Спаковала је своје најљепше осмјехе у кофере, своје топле ријечи у кутије за шешире, а ситне лажи у приручне торбе.

Вечерас путоваће кроз туђе животе, пуштати пару на перонима неких других људи, бирати трачнице које воде далеко од мене.

У тихој ноћи чујем само писак у даљини и неко ситно свјетло које гасне у мени слутим.

## ТОПАО ДОЧЕК

Покретна трака водила га је некуда напријед, кроз таму. Постао је свјестан своје ситуације. Изби пред освијетљени пулт, за којим је сједио оПЕРАтер, загладан у екран компјутера. оПЕРАтер подиже главу и осмотри придошлицу:

„Стигли сте, значи. Сад ће изаћи и резултати.“

„Нисам знао да се то мени могло десити. Шта ће рећи свијет?“

„У вашим годинама, то и није тако риједак случај, с младом љубавницом у кревету. Чукалица ослаби, а гутају се таблете, то није добар спој“, одмахну оПЕРАтер руком и главом.

„Да кренем онда тамо?“, придошлица показа десно од оператора. Покретне степенице водиле су некуда горе, ка пријатној свјетлости и умирујућој музици. Лијево од оператора, похабани лифт разјапљених, решеткасти врата, попут чељусту, чекао је свога путника, за доле!

„Сачекајмо резултате, још само који тренутак.“

„Али, молим вас, па ја сам угледан грађанин и привредник, посланик у скупштини, добротвор, донатор и ктитор, ваљда се зна гдје је моје мјесто!“

ОПЕРАтер се опет загледа у монитор:

„Хммм.. Овдје пише да сте себични и саможиви, без љубави, лицемјер и опортуниста. Бројне проневјере вас красе, а нисте се либили ни корачати



преко лешева. Отуда мислите да ни мрава нисте згазили. Молим вас, пођите у лифт!”

„Али, ко сте ви да ме гурате у ту конзерву, жалићу се вашим надређеном!”

ОПЕРАтер затвори решеткасти врата и притисну дугме лифта:

„Доста приче, доле су вам већ спремили топао дочек!”

## КАМЕНА КУЋА

Филип Слепић презире турбулентна збивања. Жуди за миром у олуји раздора и ратова. „Створићу своје место за опуштање; оазу мира и спокоја“, решен је.

„Све треба да буде једноставно и отворено“, планира Филип. Средињу баште посипа шљунком који грабуљама таласасто чешља. „Шарено цвеће не долази у обзир“, изричит је. „Маховина и пузавице одржавају се лако, са линијама као створеним за медитацију и размишљање“, резонује.

У центру је огроман гребен. „Велики комад је гладак, јер то умирује“, закључује Филип. Детаљи стварају утисак тајанствености. На неочекиваним местима су лампе и занимљиви украси. „Део каменог пута је вијугав, јер такав је и живот“, задовољно тврди.

У мемли испод стене, Филип проналази очекивани спас. Храни се након заласка Сунца или после кише. Лови ситне животиње: пужеве голаће, глисте и црвиће. Одбацује ноге а добија бакарну боју и глатку крљушт.

Тмурно време Филип троши под громадом или у високој трави. Током сунчаних и топлих дана, греје се на сунцу. Фамилија Слепић с поносом негује подарени врт из снова и Филипа у њему.

## ЛОШ ДАН

Почетак дана није наговештавао оно што ће ми се дешавати. Сунчано јутро, угодна шетња... Па сам решио да убрзам време и уђем у градски превоз. Спретни џепарош се на самом улазу у аутобус „предомислио“ и изашао из возила. Заједно са мојим новчаником у рукама.

Ништа, рекао сам себи, то је само непријатност која ће те коштати мало новца и живаца, и оно наше чувено – могло је да буде и много горе. Па сам се одвезао до тржног центра. Опет грешка. Јер сам, враћајући се, „налетео“ на саобраћајца док сам претицао неко лењо возило преко пуне линије. И то без икаквих исправа, што ће ме додатно коштати.

Следећи корак је био пријава крађе личних докумената. Испоставило се непотребна. Просто, тог дана је требало од свега одустати.

Јутарњу кафу је пресекао телефонски позив. Господине, нашао сам ваш новчаник! Ту сам на углу... Или како је то дивно рекла Скарлет О'Хара – Сутра је нови дан!!

*Драгана Паулсен*

## ДОБАР ДАН

Какав дан! Да ми је да расподелим ову дуго очекивану срећу и узбуђење на пар седмица, да се све поштено слегне. Ал' опет, нек' иде живот! Последње ће ионако трајати годинама.

## ЗЛАТНА ОБАЛА

Субота је, окасњело поподне. Посве сам: на пучини далекој. У чамцу, веслам ка отвореном хоризонту. Постојан у својој самотности, посматрам разиграну метаморфозу. Посљедњи зрачак усахнулог Сунца пада на површину, мекан попут пера. Испуњава колоритом усплахирени пејзаж, разливајући се у мноштву топлих тонова. Свјетлост поскакује, слично као и душа гледаоца. Разборитост напушта мисаоно поље. Емоције преплављују тренутак. Не вјероватно како се све чини тако складним, тако својствено спокојним. Личност добија ново рухо. У катарзичном својству: трансцендентално преовлађује. Одједном је довољно само бити ту, бити дијелом ове представе: присутан и неометен. Видјети, осјетити, чути; са магијом момента бити преплетен.

## ПОДРШКА

Те педесете прошлог века имале су чудан при-звук. Оскудно послератно време пуно замки и изазова. Ал одлучих. На факултет. Пољопривреда, а шта друго. Хране увек треба. Од раног детињства искусио сам немаштину. Нису родитељи криви. Трудили су се колико су знали и умели. Ево и данас. На мајчина леђа свалило се имање док отац копајући тунел жив динар лови. А до њега морам. Не иде без разговора. Он је глава породице. Мати ће ме подржати, али биће како он каже. Имам пола дана хода до копа. Смислићу како да му све предочим, те „пуне“ главе стигох до копа. Врева радника ме не збуну. Угледао сам оца у трену. Потрчах ка њему и падо-смо једно другом у загрљај. Нисам околишао. Одмах је уследило:

„Оче, одлучио сам ићи у Бар на студије.“

„Одлучио? Нека те“ рече и загледа се у небо. Видим му у оку скривену сузу, али брк га издаје. Смеши се горштак. Живот га није мазио а он, даје ми крила. Па ми нежно рече: „Хајде са нама на починак. Ваља се одморити. Сутра ћеш до Макице. Нек ти матер робу спреми и што могне...”

И тако и би. „Нека те“ би срж разговора. Знао сам колико они не могу материјално помоћи, али свакако добих највећу помоћ – безусловну подршку оца.

## КУМЕ

У фоајеу отменог ресторана сусреле су се две жене у зрелим годинама.

– Лино, јеси ли то ти?

– Ирена, ја сам. Толике године су прошле.

– Да, десетлећа.

– Јесмо ли се видели након мог венчања?

– Нисам сигурна, али рекла бих да нисмо.

– Михаило сад има 27 година. Завршава мастер студије у Фиренци.

– Драго ми је.

– Шта мислиш, да попричамо...

– Сада?

– Не, сада немам времена.

– Када?

– Ускоро. Позваћу те телефоном да се договоримо.

– Важи, онда ускоро.

Лина је одмахнула руком као да тера мушице од лица и журно се упутила ка столу где су увелико заселе бабе из комшилука.

Иренина испружена рука је висила у ваздуху. Помислила је да је добро што одавно не живи на старој адреси.

## О-ХО-ХО-ХО-ОХ

Божа је био добродушан човек. Свима је чинио услуге. Колико је био добар – исто толико био је и досадан. Немогуће досадан! Најрадије је седео заваљен у високу фотељу испружених ногу, широко раширених стопала у карираним патофнама. Шакама је придржавао позамашни стомак показујући тако да је на њега поносан. У описаној, омиљеној пози изрекао би нешто што је једино њему било смешно и грохотом се смејао – Охохохохо! Наочаре су му од церекања завршавале на раширеним ноздрвама и то му нимало није сметало. Није му сметало ни што се својој шали смеје једино он.

Рођен за улогу Деда Мраза, Божа би се и на телефонски позив јављао својим необузданим смехом. Због тога нисте знали да ли сте окренули погрешан број, да ли му је толико драго што вас чује или сте због нечега невероватно смешни! Охохохохо!

Једне вечери, Божа се тако заваљен у фотељу поново заценио од смеха. Последње „хо“ заменио је са „ох“. Преминуо је са осмехом на лицу. Добар крај за доброг човека! Досадно!?



## ЗНАК

Била је то једна од угледнијих породица у граду. С поштовањем су је помињали, али понекад се по провинцијским ћошковима могао чути и шапат о гријеху Петрове жене која је сачувала продужетак лозе љубећи привлачног младића из сусједне улице. Након тога, неколико генерација красила је посебна љепота.

Иван је једном давно само начуо ту причу о својим прецима, али је несвјесно избјегавао улицу која се укрштала са њиховом. Јутрос је, занесен размишљањем о послу који га чека, на раскрсници налетео на тамнопутог младића. Под косим јутарњим зрацима на његовом лицу угледао је само велики тамни биљег.

Подигао је руку и дотакао исти такав на свом лицу.

## ТВ

Монтирао је телевизор на зиду. Био је велики 50 инча, дијагонале 126 центиметара. Укључио ТВ, нашао канал са 4К резолуцијом и погледао у њу. Она је лежала на кревету, рекла је – Не свиђају ми се боје, некако су сиве. То су природне боје. Поновила је готово са љутњом – не свиђа ми се. Гледао је у Т В а затим у њу и онда су му у сећању почеле да навиру давне слике.

Мала подстанарска соба на последњем спрату стамбене зграде, у њој један кревет, сточић и ормар. На поду књиге у неправилним гомилама. На сточићу мали црно бели ТВ од 10 инча. Могао је да се гледа филм само са мале раздаљине. Лежали су једно поред другог на кревету и гледали филм „Андреј Рубљов“ Тарковског. Филм је био дуг. Екран је био мали, једва двадесетак центиметара. Слика која се добијала посредством собне антене често је била са пуно снега. Црно бели ТВ није имао боје, њих су морали да замишљају. Она је лежала испред њега, имала је дугу, плаву, таласасту косу и била је јако лепа. Он је лежао иза ње и више гледао у њу него у ТВ. Гледали су филм и уживали.

Било је то пре тридесет година. После годину дана забављања ступили су у брак. Недуго након венчања мали ТВ заменили су нешто већим од 18 инча, а после десетак година брака и новим већим

од 30 инча. Сада су гледали у екран од 50 инча, који је имао најлепши спектар боја, али са мање среће и задовољства него некада мали црно-бели ТВ у под-станарској соби.

## БАЈКА

Испричаћу ти причу, не, причаћу ти бајку, јер овакви људи не постоје, овакви јунаци се не рађају. Знам, нећеш ми вјеровати. Разумијем. Али морам да ти кажем, желим да ти кажем.

Био сам посве мали, ни опасач нису могли да нађу у мојој величини. Ноге босе, хладна стопала. Не сјећам се колико ми је било година. Живјели смо скромно, тако су говорили. А заправо смо живјели биједно, јадно и сиротињски покушавали нахранити гладна уста. Баба би ми ујутро у топлу воду бацила које зрно кукуруза и ја сам растао као сретно дијете. Сито, рекло би се.

Мајку нисам имао. Баба је говорила да је постала анђео јер је на овај свијет донијела једног, мене. Отац је радио, слабо га памтим. Баба није умјела да чита ни пише, заједно смо учили, нисам хтио да баба не умије сама да се потпише или прочита нека моја писма. Ишло јој је слабије него мени, али се трудила, због мене, знам. А онда је један дан пала, пала је у кревет и није се мицала. Само је лагано трептала и уснама покушавала изговорити неразговјетне ријечи.

Читао сам јој сваку вече, она би се осмјехнула на крају сваке странице и тражила би да опипа корице књиге и омирише њене згужване листове. Много година касније, бабе већ дуго нема, ја се сје-

тим тих ноћи како сједим крај њене постеље, читам  
јој приче и слушавам њене танане уздахе, за мене је то  
било дјетинство, за мене је то била љубав.

## ВРАПЦИ

Атмосфера на састанку Удружења књижевника се усијала. Смјењивали су се говорници који су нападали пјесника Мирка Мирковића. Оптужбе су биле да је слаткорјечив, безидејан, непрогресиван, разудано весео, ријечју – да његове пјесме кваре омладину. Предложено је да се искључи из Удружења, што је поздрављено бурним аплаузом. На крају предједавајући је дао ријеч оптуженом Мирковићу. Стари пјесник се лагано попео за говорницу, погледао по сали и мирним гласом рекао: „Моје су ријечи као врапци. Веселошћу љепоту бране“.

## ТРПЕЗЕ

Народ прича о селу на Радану, да је у њему, на заравни, кнез Лазар причестио српске ратнике па их тако показао Богу и обасјане њиме повео у борбе на Косову пољу.

Било им је то последње причешће, последња трпеза на којој су послужени. Отишли су и изгинули од Турака.

О тој изгибији се причало и гласно и тајно, шест векова. А са Радана прочуло се село Трпезе и шест векова су му се дивили као светилишту. И живели у њему у сва четири годишња доба, у планини без путева. И одлазили из њега нетрагом. Да се не врате. Вратио се једино Микан.

У снази четрдесетогодишњака да родитељски дом из праха земље уздигне. Он међу десетак становника. Окренуо се, обрнуо се и те људе осоколио па су почели славити Видовдан и селу поново дали важност. На славу су долазили из света па се морао направити добар пут до Куршумлије.

Прође много времена док се не роди предводник, да своје и друге замисли зна остварити. Да задржи народ на истом месту, да се множи.

## ОСЈЕЋАЈ

Задихан, господин Г. је све чешће застајао у походу на највиши спрат солитера у центру града. Прво на четвртом, па на седмом, а онда и на деветом спрату. И тако већ мјесец, откад лифт није био у функцији. У међувремену је пропала акција да станари солидарно скупе новац за поправку. Оне што живе на нижим спратовима то није занимало, јер ионако не користе лифт.

Господин Г. из стана излази рано. Оде у трговину, пред трафиком са сусједима коментарише политику и вријеме и на крају одважно каже да њега осјећај никад не вара. Онда се враћа на тринаести спрат, ногом помјери отирач и узме кључ који је испод оставила његова супруга, што је малочас кренула на посао.

Укротивши двјеста шездесет степеница, носећи у рукама кесе, господин Г. јутрос је обливен знојем. Све је, ипак, лакше сад, пошто је угледао врата стана. Но, осјећај га је овог пута преварио. Испод отирача не бјеше кључ.



## СВЕ ЈЕ ТО ЈЕДАН ТРЕНУТАК

Зашто је умро овај млади човек? Све је то неспоразум. Можда се уплашио да неће моћи да одржи обећања? Уплашио се он моје љубави. Требало је мене волети и пристати на моју љубав. Само када би отворио очи да види моје сузе. Ту крај његовог кревета леже његове ципеле као да га верно чекају. О, Боже!

Све је то – један тренутак. Опет ћу бити сама у кући, опет празне собе. Да, он ме не би волео – па шта онда? Овај немир у мени је тако јак да би ланце раскинуо. Лако је нестао из мог живота. Само да га не однесу. И кад би другу заволео, све бих допустила. Али, то није могуће. Шта ће бити са мном? О, свеједно ми је.

## ОБРИСИ

Смушено се провлачио кроз гомилу, пазећи да се не оклизне, по танкој поледици. Мрзи те дане када мора да клизи, успорен, да пази на сваки покрет. Не зна ни зашто је, сада ту. Тек тако, да осмисли бесмисао, удахне ледене капи, да... Да, само је трагао, за изгубљеном нити, коју ни у дубоко одмакнутом датуму, мрака и леда, сигурно неће пронаћи.

„Не, није... то није могуће, опет ме он вара, мами...” Отворених усана, залепљеног погледа, муцао је себи, трљао промрзле прсте и гледао. Она! „Она је. Познат ми је тај осмех, искрен, чист, неусиљен, не-наменштен, познат ми је...” Скоро да је узвикнуо, али се суздржа, да не буде пајац, у гомили ледених покретних слика. Посматрао је, оно што никада не посматра, рекламу, да, рекламу, али то није реклама, то је... скоро да крикну.

„Она је, знао сам да ће се искрасти између редова неисписане приче. Знао сам да ме неће изневерити и да...” Силно пожелеле, да приљуби усне уз стакло, да је додирне. „Желим само да јој шапнем... да зна да сам је... да је...”

„Никада је нећеш сусрести” гракну крештава птичурина, онако ледено и злокобно, ћутао је, гледао ју је, сигурно је корачао, још мало, ту сакриће...

*Гордана Радовановић*

## БЕЗ МАСКЕ

- Апћиха!
- Наздравље!
- Хвала, Корона.

## ГНЕЗДО

Наслагане гранчице и травке на клима уређају терасе празног суседног стана биле су те сезоне дом вештих градитеља и брижних родитеља. Чинило се да у том крилатом свету има више љубави и емпатије него у људском. Осунчана јутра, мирис прве кафе и сока од ружа, њено гугутање чинило је некако свечаним. Била је бојажљива, али нас се није плашила. Ни нама нису сметала опала пера по цвећу.

Тог јутра чула сам жену: „Немој, голуждрави су, сачекај још коју недељу. Молим те!“ Неколико тренутака неодлучности да ли изаћи; а онда се нешто стропоштало. Заплакала је. И ја сам, ужаснута. „Покупи ово“ - рекао је прегласно. Схватила сам, гнезда више нема. Долазила је данима и избезумљено облетала око места где су били птићи. Једном је ударила снажно у прозорско окно и остала непомично да лежи.

Научници, наводно, тврде како је људски глас настао из цвркута птица. Људски глас препун лажи, клевета, псовки, увреда и суровост човека – савршенства еволуције. Блажен је свет у којем се све може исказати и разумети цвркутом и у којем су мрвице, бубице, пуно гнездо и истинска брижност једино мерило среће.

## МРВИЦЕ ПОД НАШИМ ТЕПИХОМ

Било је близу поднева, кувала сам кафу. На неком од приватних ТВ канала отац је слушао *Партибрејкерсе* и пио ракију.

„Јеси ли за једну чашицу?“, упитао је.

„Боли ме глава“, одбила сам уз изговор. И додала: „Попићу кафу.“

„Брзо ће ово проћи, не брини, ево, јављају да се смањује број мртвих“, рекао је иако нисам начињала већ излацјелу тему.

„Тако смо мислили и о рату“, рекла сам, и изашла из собе.

„Није то исто“, довикнуо је.

„То није, али ми јесмо“, помислила сам, али нисам ништа рекла.

*Марина Раичевић*

## САМА СВОЈ САОБРАЋАЈАЦ

Она није возач и нема возачку дозволу, али зна када треба да притисне гас, када да повуче ручну и када да пусти све „на лер“. Уме да савлада опасне кривине и никада не спава на друму јер су њени путеви превише стрми. Сама је свој саобраћајац на животним раскрсницама и не треба јој дозвола.

## У СВЕ СИВЉЕМ СВЕТУ

Сваки дан, од раног јутра, један велики, искрени љубитељ природе, гледа кроз прозор и размишља. Гледа и све више очајава. Гледа у небо, гледа у морску површину и његово лице попут њих постаје све сивље и сивље. Он помисли на моменат. Што нисам сликар?! Лако је њему: само би исцедио из тубе и измешао на палети још мало више светло плаве боје. И био би проблем решен. Али, ипак не, не! Мене то не би задовољило!

Ја нисам илузиониста. Ја сам реалиста. Не могу да живим само од фикција. Лаж не може да задовољи моју потребу за истином. Ја хоћу да ми се врати лепота моје природе. Да ми врате реалну, стварну боју и лепоту неба и морске воде! Кад изађем у шетњу испод небеског свода и ходам поред морске обале, а не само на слици и у сећању. Хоћу то и кад рано ујутру погледам кроз прозор. Нарочито после мрачних снова.

У тешкој индигнацији његово лице постало је сад тамно сиво, скоро црно. А ко ће њему, и кад да поврати животну боју?!

*Зоран Раонић*

## ЧАСТ СТАРОГ РАТНИКА

Стани, Јоване! И приђи мало. И ти да чујеш старога јунака. Немој „нека“! Овај ако још ову битку преживи – он ће и данас бити са нама!



## ДРУШТВО

Ако си решио да некеме секиром расцопаш главу, не заборави да то учиниш и оном другом поред њега. Тај би те намах пријавио полицији. А онај први, ако највероватније ниси успео до краја, неће те пријавити јер ће се плашити да ћеш кад-тад довршити започето. И то не секиром, него неком много савременијом справом. Можда на даљинско управљање. У сваком случају на снази је Марфијев закон: *Пријатељи дођу и оду, али непријатељи остају.*

## ОЛУЈА

Стојим на кеју. Море се надограђује на моје ко-  
раке који се устремише на психолошке портрете  
свега око мене. Ах, та олуја. Да ли је иста као човек?  
Да ли је то само искључиво неки немир.

Сенке мојих питања обијају прагове ствари, до-  
гађаја, тренутака око мене. Море се надјачава са соп-  
ственим огледалом, прелази руком од сећања своје  
воде по читавом току те олује. Приметих у даљини  
на копну неке друге људе. Море ми добаци да су за-  
кључани у свом људском свету, али да оно чува тај  
кључ којим би могли откључати његово око и повр-  
шност тешке имагинације воде о човеку и његовом  
свету.

Чему та усамљеност природе коју ови људи и  
не виде данас? Питам се.

Море поче да премерава неком људском ме-  
ром, застајкивања ваздуха пред капелом неких сво-  
јих сећања. Ваздух поче да стари у сопственој глави  
транспортујући бројне психолошке портрете умрт-  
вљене стварности. Стварност се поистовети у том  
тренутку са стотинама својих руку. Те руке додирују  
удаљеност ствари једне од других. Те руке стварно-  
сти бацају и неке пароле свих могућих догађаја на  
домет и овој олуји и суздржаности маски овог тре-  
нутка да га боље опишу.

## ОНА ИМА СВРХУ

Почео би да чита књигу. А онда оставио, да би касније дубоко заронио у њу. И што је више читао, све више је уживао у њој. Дивио се мислима, дубини опсервација, мајсторству. Срећан је био на крају. Уметнички спој. Уметност је постигла свој циљ. Она има сврху!

\*

Сам.

Бежећи од тешкоћа живота, скривајући се (скривајући) несрећу, дошао је до тоталног неразумевања околине. Да је лењ, нерадник и да је лош човек. А он је свима (и лошима) правио друштво, био добар да не буду сами, а онда... Оставили су га у тоталној изолацији. Самог!

\*

Да

– Паметан си, мој сине. Али, штета што своју памет ниси искористио. Али имам предосећај, то не волим, да ћеш доживети боље дане. Ниси се ти мучио, али у последње време да... – мајка ??

*Драгана Сепе*

## СРЕЋНИ ДАНИ

Болно је сећати се срећних дана. Срећних дана,  
људи се увек сећају са сетом.

## НАЈБОЉИ ПРИЈАТЕЉ

Позвао ју је да се попну на кров кинотеке. Улични пас је упорно завијао. Тај звук јој није сметао. Подсећао ју је на најбољег пријатеља којег је летос изгубила. Од тада јој не сметају ни комшијске свађе, ни кашњење аутобуса, ни киша без кишобрана. Он је заподенуо разговор о ратном документарцу чија се премијера ближи. Глас му је дрхтао од усхићености. Говорио је о омиљеној теми девојци из својих снова. Док је он причао о коришћеним локацијама и звонком гласу потпуковника, чинило се да њен поглед броји звезде. Не спуштајући поглед, питала га је: „Шта мислиш, да ли после бола човекова толеранција опада или расте?” Очаран сазнањем да помно прати његово излагање, одговорио јој је да толеранција тих војника засигурно јењава. Засмејала се. Попео се без лифта понесен узалудном надом. Још једном је погледала обасјано место где њен изгубљени пријатељ сада припада и рекла му да жури. Није стигао ни да трепне. Оправдала се мишљу да бол проузрокује нехај. Запитала постоји ли разлика између нехаја и охолости и убрзала корак.

## ТАЧНО У ПОДНЕ

Стао општински компјутер.

Подизање система се одужило. Чиновник и ред  
иза мене све нервознији и гласнији. Ја ћутим и нао-  
ружавам се стрпљењем.

Систем је најзад прорадио. Обратио бих се чи-  
новнику, али на шалтеру више нема рупе.

## СТАРА СИНГЕРИЦА

Не знам зашто, али деси ми се често да сањам или ми дође пред очи онај наш таван, гдје смо се сестра и ја играле поред старе „Сингерице“. Та сингерица је била у нашој породици већ другу или трећу генерацију, нисам сигурна, и не знам зашто, прирасла ми је за срце. Једва сам чекала да мало порастем, па да учим да пијем на њој. Имала је лијепу црну боју, широку папучицу коју нисам могла да дохватим, осим ако се мало не спустим са столице, на коју сам сједала покушавајући да имитирам маму, како она то стручно и зналачки ради. Највише ми се допадао онај дио са стране, колут, што се руком окреће па се игла помијера горе-доље и повлачи конац, како је то мени дјеловала чудновата справа. А тек онај натпис испод стола, написан великим и крупним словима „SINGER“. Право умјетничко дјело. Није нам било дозвољено да је дирамо, али одувијек сам маштала да буде моја, па сам крадом у договору са сестром истраживала по њој, онолико колико се могло, а да се ништа не примијети. Али не дочеках то. Десио се онај глупи рат, машина и таван су остали некеме другоме, али ја и дан-данас гледам те машине у нади да ћу пронаћи баш ту моју, па да нешто сапијем на њој и остварим своју дјетињу жељу.

## НАПУШТЕНО ВИНО

Газда-домаћин спреми се на пут. Чим цијукну подрумска брава, вино се даде у велику тугу: ко ће сад да га испија оним мераком какав је једини имао његов одгајивач. Жалобно је било наћи се покрај ардова и слушати одјеке самртних бђли које су се, дабоме, творили у тугаљив и киселкасти шмек што је испуњавао цели подрумски сутерен.

Јер, домаћин је отишао на неке далеке путе с којих се можда неће ни вратити. То тишти суштину опојне капи, то што пути Господњи нису ником докучиви, па ни човеку без вина, у којем борави Божја истина. Нико ко вино не осети, поруку и говор са усана пилца и прими поруку срца које ће путовати у далеки свет, с обећањем кад ће се опет пољубити чаша, на чијем је рубу остало мало од обојих мириса – и вина и људске душе.

\*

Пуста киселина изједала је винско срце, па је свету запретило кобно и нечујно да ће све постати сирће. Али фанови осунчаног зрна све чине да се врате виногорју и вину.

И као што порука у боци једном стигне на адресу, тако се и наш домаћин докопђ своје куће и подрума. Двојно шапутање на рубу кристалне чаше



испунило је тек једва укисељени ваздух у опскурности. А кад су пољупци постали гласнији, а реч људска и жубор течности разговетнији, тама је одлазила кроз узане пенцере. Засијао је нови дан.

## АНТИПОДИ

Не знам, не знам, не знам...

Одјекнуше мисли у глави и додирнуше таваницу, ако наша глава може да има такво шта. Да ли се то уопште може звати мислима? Две одвојене речи које из неког непознатог разлога људи стално спајају. Ваљда им онда мање бива уочљива чињеница да заиста не знају. Шта? Нешто, било шта, ишта. Могу ли рећи – свашта не знају?! Дупла негација и тако то... И загрми. Засени на трен својим блеском муња целу васељену и свега нестаде у оном обличју које беше до тада. И затури се у тој збрци једно Не са почетка приче. Остаде само Знам.

Знам крену. Обиђе свет. Виде земље и људе. Обичаје, села и градове. Додирну румен сунца залазећег, ону дрхтаву пихтијасту масу која се размазује између земље и неба. Знам, беше благоглагољиво, слушљиво и радознало. Свеприсутно и не беше усамљено.

Сазнаде. Упознаде. Дознаде. Признаде.

Не знам, не знам, не знам... као ехо одјекивало је крајем света. И на крају живота.

## ЧУДНА ВРЕМЕНА

Е, људи моји. Чудна су времена настала. Цел ти д'н у неколко речи стане.

Отидо код онуј моју у Алексинац. Чека пред врата како кер док се смилува да ми отвори. Казује како неје чула ни звоно ни телефон. Успала се.

Распремила кревет и раскречила се, гола к'о од мајке рођене. Брза је за теј работе. Па које да се чека. Легај брго. Онодимо се цел ноћ. Једва душу да си скупим у јутро. Плакну се, па ајд' на работу. Мора за леб да се заради. А она си у тефтер само записала: „Дошал Неша. Лепо ми је било. Цел ноћ киша пљуштала. Неша отишал.“

Е, људи моји. Каква су времена настала?

## ДО КРАЈА

Читао је, гледао, слушао пуно; водио је бескрајне разговоре, ћутао још више, чинио и не чинио. Сада, након свега, пун искустава, минута, сати, година, километара, гледа човека у огледалу.

– Не могу више да издржим нове почетке. Плашим се.

– Али, то је добро. Почеци су добри. Чему страх?

– Сваком почетку претходи крај. Нови почетак подразумева нови крај. Уморан сам. Желео бих да проживим један крај, да траје.

– До када?

– До краја.

## ЦРВЕНИ МОСТ

Када су га питали зашто толико спава, рекао је да стално сања исти сан. Најлепши на свету.

„Постоји црвени мост, не велики. Иза њега је ливада, прекривена најмекшом травом, мекшом од снега. На средини је дрво. Трешња. Велика и препуна цвета. Латице цветова, као пахуље првог снега по трави. Она ослоњена на стабло благо погнуте главе. Гледа ме. Густа црна коса. Благо покривена свиленом марамом боје злата. Бели свилени шал око врата. Праменови косе милују образе. Шишке јој по челу, благо кривудају. Не сакривају најлепше зелене очи. Смарагди сијају на пролећном сунцу. Усне боје вина. Боса... Не осмехује се. Чека ме... Да јој осмех донесем...”

А онда рече:

„Волео бих умрети док спавам. Тада ми се сан више никад неће завршити...”

## ПАРАДАЈЗ

„Још и тебе да залијем!“, рекла је жена у црни-  
ни, и просула кофу воде на суву земљу, у олубљеном  
лонцу, око високог, и спарушеног струка парадајза,  
не гледајући га.

„Њега је посадио твој брат“, рекла је, нежно,  
другој жени у црини, обавијеној мирисима тек об-  
раног поврћа, из корпе.

„Добро је што си сишла у башту, остала би до  
ујутру незаливена, а нисам ни видела колико је па-  
радајза и паприке већ узрело, морам да их оберем.  
Пре неки дан се прасила крмача, нисам смела да  
уђем код ње, плашим се, мене не познаје, као њега.  
После сам морала да изнесем угинуле, опрасила је  
седамнаест, а има само тринаест сиса. Прихватила  
ме је, шта ће и она, само сам јој ја остала. Тешко ми  
је ујутру, док почнем да радим сама, а после, не сед-  
нем ако ми неко не дође. Провели смо заједно четр-  
десет година и сад га, одједном, нема. Да бар имамо  
једно дете, да имам за кога даље да живим.

Овако, шта ћу, по цео дан радим нешто, не  
знам ни сама шта ће ми то више, и све, као журим,  
само да би ми што пре дошао други дан“.

Спустила је кофу и повила се ка парадајзу. Ра-  
мена су јој се затресла.

## ПОСЕСИВНА КУЋА

Врата су отворена. Одзвања тишина. Кућа позива да уђем. Можда добродошлица? Коракнем у предсобље. Огледало ме пакује у рам. Прикован зурим у портрет циника. Гримасом бљујем злотвору експресионизам у лице. Тако је боље! Покушавам да изађем из оквира! Сенка паклене сценографије преображава се у сподобу дијаболличног мађионичара! Цилиндар, фрак, маше штапићем. Трик, трак. Накриви шешир. Страх! Решетке слике не дају ван! У огледалу сам, закључан! Висим са зида, излаза нема. Из света отет, усисан.

Инстинкт преслишава. Здање је готово знано. Сто од махагонија. У позадини љуља се фотеља. Дневна соба провирује заверенички. Кухиња се це-река. Комода се за стомак држи. Смеју се будали! Напрегнем мишиће и ударим у стакло. Распало се! Крваво чело. Боли глава. Пробих се у спаваћу собу. Зид пегав. Време је да се кречи. Столарија неофарбана, мало буђи на плафону. Ударац враћа у стварност. Сруши се грозан на јави сан. Прашина, рутина, опет паучина. Моја кућа увек нешто зановећа! Промеја. Трас! Шта смера? Улазна врата се затворише. Крпу у шаке! Рад ослобађа! Немаш куд! Оживео си размажену даму од цигала! Чујем глас! Нагиздај вештицу, подиђи јој, то ти је спас!

## ГНОЈ

Испред мене, у металном мехуру рибе, седела, док смо мирно промицали градом, смрт са ушима од белог воска. Нишанио сам, као перископом, редом, иако сам напамет знао куцавицу предграђа и сва њена стајалишта.

Преслишавао себе, понављајући, као да понављам у детињству научену песму, аутобуска гаража, десно стара циглана, лево рукавац Дунава. У даљини димила се фабрика картона, кеј, циганско насеље, фабрика боја, волшебено названа Дуга, где сам давно радио као физикалац и где сам слушао хвалисаве и вулгарне приче шљакера. Мост и на њему воз, а под њим Дунав, сив и глуп. Под тим мостом ме је једном нека веома млада Ромкиња питала да ли хоћу да радимо. Побегao сам, гледајући у земљу. Нишанио сам дом културе, пореску управу, станицу МУП-а, пекару где сам баш давно доручковао када сам у једној згради прекопута за дневницу мацолом обијао плочице у купатилу, а са друге стране зида нека жена крештавим гласом викала је: Лакше то, мајку ти јебем.

Промицале зграде, сиве, и људи, воштани и бледи као гној. Испред мене клатила се ћелава и смежурана глава смрти. По мислима ми се претурила она да смо несрећни и да ћемо умрети. Ипак, мислио сам, шта је мисао да смо смртни, у поређењу са великим узалуд... Са великим узалуд.



## ПСИЋ

Сиво клупко из којег блиставе очи гледају у човека и очекују реч.

– Где си био, Псићу... знаш ли? – каже његов власник, обудовели професор, мој сусед.

Псића ће одстрелити локални потказивач и миљеник власти, а ми ћемо га сахранити крадом, на хумку ћемо положити камен тесаник и исписати име. Име ће временом избледети а власт ће се променити.

А једне зоре кад виде полицију пред егзекуторовом капијом, старцу се врати младалачка снага, стрпа нешто у џеп и јурне према ухапшеном.

– Где си био, Псићу... знаш ли? – проломи се туђ глас, отварају се врата и прозори, провирују поспане главе а потказивач диже руке стегнуте лисицама како би се одбранио, полицајци окрену цеви према старцу а он извуче из џепа сендвич и смести га међу дрхтаве дланове ухапшеног...

Професор бејаше тих, готово немушт. Памтим реченицу коју је изговарао опрезно и сетно, гледајући у небо: „Сећаш ли се Псића... ееее... Псића?“

## НИЧИЈИ ПСИ

И овог слепог јутра, по навици, запушач са црвеном звездом са ноћас начете зелене флаше Хајнекен пива, шаком утискујем у чело.

Магла је напољу тешка и густа.

Под теретом пуцају прозорска стакла, док из куцаних редова тек написане приче допиру неуједначени звуци окаснеле журке и намећу ми дилему, да ли је тај детаљ заиста неопходан причи о изгладнелом чопору ничијих паса који кроз зидове станова у приземљу режећи, јуре према центру.

## ПАРАДОКС ШУМСКОГ ТУРИЗМА

Ловци су наоружана група људи у шуми у потрази за кафаном – рече један њу ејц брадати бициклиста у дречавом трикоу свом сапутнику двоточкашу.

Бициклисти су залутала група људи у шуми у потрази за метком – рече један задригли брадати ловац у дречавом комбинезону свом сапутнику двоцевкашу.

Беж'мо, човек је у шуми – рече лисица фазану.

## РЕЧ

Ту реч сам дуго мислила. Прошла је година а да нисам била сигурна коме је намењена.

Вртела се у мени.

Неколико је пута покушала да искочи, али би се увек одбила од ивице разума као од обруча за кошарку. Ухватила бих је чврсто, са обе руке, и поново бацила. Промашај.

Онда се сакрила.

Друге речи су испадале без реда и воље, падале ми пред ноге и умирале. Посматрала сам их у прашини без занимања, без осећаја.

А она, та реч, негде је и љута је. Као свађа пред капијом. Као бура у чемпресима.

Зна да је тражим.

У наборима мог речника појављују се празна места.

Ускоро нећу имати шта да кажем...

## СКОПСКИ СЛУЧАЈ

Пацијент Б. Т. (име познато аутору текста) Универзитетске клинике за психијатрију у Скопљу, који је десет година раније одузео живот супрузи обесивши је змијом на грани јабуковог дрвета, испод прозора спаваће собе, распорио је себи грудни кош ножем којим је до јуче љуштио наранџе и заривајући шаку последњим атомима снаге између суседних ребара, издахнуо, наочиглед већег броја собних цимера. Професор, доктор З. С. одговорни лекар, тј. водитељ случаја, рекао нам је током вечере у ресторану „Скопски мерак“, да је покојник до последњег дана опсесивно пребројавао властита ребра, те да је последњих месеци, у часовима најдубљег помрачења ума, запрепашћено тврдио да му и након једне деценије недостаје једно ребро, за које се заклињао да би коначно морало бити ту.

## ДР СТРАХ

Ако од љубави страхује, шта је човек?

– Ви сте прехлађени!? – повика старица недалеко од касе пред којом беше млађа жена, а која је управо обрисала нос – Прехлађени сте, а близу сте ми! Који вам је ДР рекао да се нездраво понашате? – осу она.

– То је алергија. А близу вас нисам – оправда се женица; доживе то као кап која ће прелити чашу. Одјутрос, све иде наопако: на паркингу, гума на ауту испумпана, касни с ручком, хтела би са својима на излет (леп је дан викенда), а на стуб срама је сад ра-запињу!

– Богами, близу сте! – пенила је старица.

– И ја имам алергију! – насмеја се друга жена, прилазећи алергичној.

Осмехнула се тој која је показала солидарност и узгред јој дошапнула: Смејте се само! А разумела је баку (страх од блискости месецима се потхрањује). На ум јој ипак паде да би баби радо кинула у лице! Прогутала је кнедлу и пожурила. У дневник, те вечери записа: Сви носе маске. Неко крије страх од болести, неко бежи од људи који се болести плаше, а има и оних који се (не)здраво понашају! Упркос лепом дану, осетих данас страх од пандемије страха! Узе ме под своје ДР СТРАХ!

## ИСКРЕНОСТ

Пролазио је поред цркве када су се огласила црквена звона, некако јасно, милозвучно, невино. Осетио је то као позив. Ушао је у цркву, прекрстио се и стао пред олтар.

Ни речи, ни мисли, ни молитве. Чинило му се да звона лажу.

Није могао, или није хтео, чак ни да прошапуће; ни опрости ми, ни хвала Ти, ни молим Те Боже.

## ТАМО И ОВДЕ

Тога дана на факултету је била велика гужва. Сала је била попуњена до последњег места. Студенти су дошли да чују председника. После размене поздравних говора организатора и председника отворен је форум.

Председник је упознао студенте са плановима власти и њеним успесима. Говорио је о перспективи младих да им се омогућују студије и гарантовани посао у земљи. Цени се знање и успех у раду. Никаква партијска припадност није од утицаја на запошљавање и напредовање. Добиће и повољне кредите за станове и отварање фирми. На тендерима послове ће добијати фирме са најповољнијом понудом без утицаја политичара и власти. Посао у јавним предузећима биће резервисан за најспособније и најобразованије кадрове. Преиспитаће се образовни систем укључујући и проблематичне дипломе и велики број доктората, а размотриће се и могућност да села која још нису отворила факултете то учине у следећој наставној години. Све ово чинимо за добро народа.

Да ли има питања, обратио се председавајући форума. Настао је тајац. Ипак јавио се један студент и рекао

Немам питање, али имам одговор:

ИДЕМО НАПОЉЕ У НЕПОЗНАТО ЈЕР НАМ  
ЈЕ ОВДЕ СВЕ ПОЗНАТО



## ОАЗА

Мајкл Елис се пробудио на звук будилника. Сањиво се извукао из кревета, направио чај, загрнуо се ћебетом и стао поред прозора да упија јутарње зраке зубатог сунца. Напољу је све деловало чудно и страно. Као да се све променило. Осврнуо се око себе, све у соби је деловало такође другачије и непознато. „Колико сам ја то спавао?“ помислио је. Ово не би било први пут са се догађа, али ипак делује као да је прошло превише времена. Неко је позвао на вратима. Мајкл их успорено отвара, свестан да испред може бити било ко или било шта. „Писмо за вас, господине Елис!“ Поштар одлази гунђајући што је морао да долази у овај удаљени кутак стварности.

Мајкл погледа коверту. Адресована на њега, поштомалац непознат. Пажљиво је отворио писмо. Унутра није било ничега. Изненада, околни простор је полако почео у танком млазу да цури у коверту. Мајкл се осмехну, ово није било чак ни оригинално. Универзум је поново изводио своје форе, али више није могао да га изненади, као да се уморио и постао предвидљив у својој бескрајности. Све се мења, само неке ствари увек остају исте.

## БЕСЦИЉНИ ПОНЕДЈЕЉАК

Може ли се бесциљно лутати у понедјељак, а да нитко не провјерава што нам је дошло, да не критикује и поучно исправља, да не указује на прави пут, корисност и дужност? Да нитко не подсјећа на маску и дезинфицијенс, на домољубље и корону, на самоизолацију и сигурну удаљеност?

Може ли се нагињати кроз прозор, само овог понедјељка па онда никад више? Или само понекад, ненајављено и без допуштења?

Може ли се бар накратко бити јабука која пада далеко од стабла, ивер далеко од кладе, срп без чекића, исток без запада, сјевер без југа, ватра без дима?

Само један бесциљни понедјељак могао би ударити бригу на весеље, разуздано и распјевано па да онда лакше изгурамо од уторка до недјеље.

## СУНЦЕ У ЗЕНИТУ

Први дан овогодишњег одмора желио сам провести на плажи. Тамо сам затекао необичан призор. На пијеску је умирао насукани кит. Окупљени купачи и други радозналци су немоћно слијегали раменима. Посљедње тренутке живота овог грдосије снимали су камерама у мобителима.

Затим се маса почела разилазити. Већина је одлазила према оближњим кафићима. Отуда је допирала громогласна музика. И ја сам кренуо тамо.

Удобно заваљен у столицу од плетеног пружа гледао сам према пучини. Отуда су допирали крици галебова и одбљесци сунца у зениту.

## СИЗИФ И КАМЕН

Кад је Сизиф умро, камену би жао и обузе га страшна туга. *Где је сада тај човек који је једини могао да пружи смисао мом постојању?* питао би се камен током досадних ноћи на подножју брда којим су се пењали он и његов господар.

*Изгледа да се заиста сваким тренутком завршава по једна вечност,* помислио би потом камен у својој другој вечности, док се полако претвара у тишину.

## КУЛА ОД СТИХОВА

Када је, давно једном, меланхолични М.Ш. путовао у завичај да одсече грађу за песму најживље речи беху израсле на гробовима. Одлучио је да их узида песми у темеље. Испод камена међаша ископао је венчане греде. Буквално је преписао садржај поткровља. Наравно, у сновима је понео парче неба и пар птица, које су све време чекале на њега. Није заборавио ни олуке за сузе. Били су му у наслеђе остављени.

Одмах по повратку, негде иза поноћи, изидао је кулу од стихова, коју су мање упућени сматрали обичном песмом. Касније су, они зловнији, тврдили да он, у ствари, у кули од стихова живи као обични подстанар, те да у њој наизменично пева и плаче. Они који су прилазили ближе, причали су да он тамо већ од одавно спава блаженим сном.

## ОСУМЊИЧЕНИ

Село које се пружа поред Дунава као да се изгубило под плаштом времена. Понека птица нарушава мир својим летом.

Сунце се стидљиво пробија кроз облаке тек да наговести да је још увек ту, да је сведок многих догађаја, жагора деце која су се знала окупити у парку, у центру села.

Невине очи су понекад постале сведоци немилых догађаја.

У њиме су се слике прошлости враћају... Главна улица на коме се водио жив разговор и вриска деце у игри.

– Хајде код споменика – весели гласић се разлегао простором. Девојчица је јурила ка одредишту. Друга деца су је у стопу следила. Није се обазирала на полицијска кола која су била паркирана уз ограду месне заједнице села. У општем децјем метежу чула је врисак и галаму који су допирали из просторија месне заједнице. Застала је и знатижељно је погледала у правцу одакле су допирали гласови, након кога је уследио јаук. Шћућурила се иза споменика и чекала је обрт догађаја.

Шта ли се догађа, питала се... Након неколико тренутака зачула се шкрипа старих врата. Иза ње су се промолиле главе два момка који су у селу важили за одважне момке. Знали су да буду фрајери, да но-

ћу мешетаре селом. Тома и Синиша су се крвавих носева упутили ка чесми. Речено им је да се умију хладном водом и исперу трагове саслушавања. Нису јој промакла збуњена лица на којима је прешла сенка боли и срамоте.

Након умивања увели су их поново у просторије месне заједнице.

Полако се искрала из парка. На улици је чула коментаре мештана да је у центру села обијен киоск и да је опљачкан.

Након низа година орила се вест да је прави кривац био сам власник. Ноћу је сам обио свој киоск да би присвојио пазар.

*Наташа В. Штимац*

## У НИЗУ

Стојимо у низу, чекамо у низу, поређани смо у низу, геометријском, аритметичком, обичном, необичном, логичком, случајно смо у низу, нанизани смо, као перлице у ђердану. Нака и Звоне, Небо и Земља, Никад и Заувек, Немам и Знам, Нигер и Зимбабве. Н и З.



## АУТОРИ

**Азић Славица** (1958, Бачка Паланка); пише поезију, прозу, афоризме, сатиру и песме и приче за децу; објавила је збирку поезије „Башта живота“; сарађује са часописима; заступљена у антологијама и зборницима; вишеструко похваљивана и награђивана за поезију, приче и афоризме; живи у Бачкој Паланци.

**Ајтић Тања** (1964, Београд), слободни уметник; пише кратке приче и песме; објавила књигу поезије „Обриси љубави“ (2018); сарађује са часописима; заступљена у преко седамдесет зборника (штампаним и електронским); живи у Канади.

**Алексић Снежана** (Београд), магистар драмских уметности; пише кратке приче; објавила је књиге „Одлазак 5.“ (краћи роман) и „Поглед из другог угла“ (збирка прича); заступљена у зборницима; живи у Београду.

**Анђушић Милица** (1993, Подгорица), дипломирани филолог; пише песме, приповетке и кратке приче; живи у Подгорици.

**Антић Иван** (1981, Јагодина), дипломирани филолог (српска књижевност и језик са општом књижевношћу); пише кратке приче; објавио збирке кратких прича „Тонус“ (2009) и „Мембране, мембране“ (2016); приче су му преведене на енглески, немачки, пољски, словеначки,

румунски, македонски и албански језик и уврштене у четири антологије; живи и ради у Љубљани.

**Арсенијевић М. Александар**, преводилац; пише кратке приче, поезију и прозу, хаику; објавио је „Мишљење љубави“ (поезија, 1991), „Јеванђеље за децу“ (проза, 2010), „Свети краљ Владислав“ (2016), „Свети краљ Драгутин“ (2016), „Сунчаност, смртност“ (2020), „Вртови“ (2020); заступљен у антологијама; заступљен у бројним зборницима поезије и прозе; преводилац шездесетак књига (са енглеског и руског); аутор текстова у периодичи, зборницима, монографским издањима; превођен на руски, француски, енглески и румунски језик; вишеструко награђиван; живи у Београду.

**Арсид Смиља** (1958, Горње Романовце); правник; пише поезију, кратке приче и хаику; објавила књиге поезије „Земљо“ (2010), „Боје ветра“ (2011), „Незаборав“ (2011), „Небесно ткање“ (2012) и „Прегршт сунца“ (2012); пише на српском и енглеском; превођена на италијански, румунски и јапански; заступљена у преко осамдесет зборника и антологија у Србији, Италији, Румунији, Хрватској, Канади и Јапану; награђивана и похваљивана у нашој земљи и иностранству; живи у Београду.

**Арсов Ванчо** (1961, Штип), пише песме, приче и афоризме; заступљен у зборницима прича; живи у Кочанима (Северна Македонија).

**Бабић Владан** (1972, Београд), дипломирани инжењер електротехнике; пише песме и приче; песмама и причама заступљен у зборницима; живи у Београду.

**Бабић Ладислав** (1950, Чаковец), физичар; пише поезију, кратке приче, приповетке, афоризме и есеје; објављене књиге: „Пјесме (за ишчезле кријеснице)“ (поези-

ја), „Одлазак“ (сатирична поезија), „Ја и њихов рат“ (ратна преписка); заступљен у зборницима; сарађује са часописима; награђиван; живи у Чаковцу (Хрватска).

**Бандука Јововић Милојка** (1951, Сарајево), педагог; пише афоризме, песме, епиграме, хаику поезију, приче и дечију поезију; објавила књиге поезије: „За и против“ (2007), „Запали свијећу“ (2009), „Колијевка гавранова“ (2015), „Шавови душе“ (2018); књиге афоризама и епиграма: „Скривено звоно“ (2011), „Меку душу сви мијесе“ (2013), „Варнице“ (2019); књиге хаику песама: „У ходу“ (2010), „Свјетлост и тама“ (2016) и књигу дечије поезије „Звуци дјетињства“ (2018); сарађује са бројним часописима; заступљена у више зборника и антологија у Србији, Републици Српској и Црној Гори; награђивана; живи у Подгорици.

**Батин Борислав** (1954, Београд), инжењер машинства; пише поезију и прозу; објавио књиге: „Зборник свесновидости“ (збирка поезије, есеја и кратких прича, 2001), „Три дана новембра“ (роман, 2004), „Логонаути“ (роман, 2004, преведен у дигиталном издању на енглески језик); песмама и причама заступљен у разним зборницима, књижевним часописима као и на интернету; живи у Београду.

**Башановић Марковић Жељка** (1973, Београд), грађевински инжењер; пише кратке приче и афоризме; причама и афоризмима заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

**Бибин Милорад** (1951, Меленци код Зрењанина), машински техничар; пише афоризме, поезију, хаику, приче; објавио је шест књига афоризама, три књиге поезије за децу, две књиге песама, две књиге хаику песама, и једну књигу кратких прича; вишеструко награђиван за

приче, песме и афоризме у земљи и иностранству; заступљен у више од сто зборника; сарађује са часописима; живи у Зрењанину.

**Блажевски Тоде Ристо** (1948, Скопље), дипломирани правник; карикатуриста, хумориста, есејиста и аниматор; пише хумористичне приче, кратке приче, афоризме, есеје; објављене књиге: „Нула Вавилонска“ (карикатуре, 1995), „Хомо балканикус ептен занесеникус“ (карикатуре, 1999), „Јас сум виновен за сѐ“ (збирка хуморески и афоризама, 2008, објављена је и на француском језику под насловом „Mea culpa“, 2014), „Аспекти на карикатурата“ (2014), „Воинственото перце“ (карикатуре, 2015), „Јас не сум виновен за ништо“ (збирка хумористичких прича, афоризма и карикатура, 2018, објављена је и на руском језику под насловом „Я ни в чем не виноват“, 2019); сарађује са бројним штампаним и електронским часописима; превођен на енглески, бугарски, српски, турски, француски и руски језик; живи у Скопљу.

**Божих Јованка**, пише песме, хаику поезију и кратке приче; објавила: „Шта не урадих“ (поема, 2019), „Зраци“ (кратке приче, 2015), „Од душе до душе“ (двојезична књига поезије са Кармен Булзан, 2015, Румунија), „Ваљевска села“ (2010), „Ваљево које волим“ (2008), „Прозиран облак“ (хаику песме, 2000); заступљена у антологијама, зборницима, домаћим и страним часописима; хаику поезија превођена на све светске језике; награђивана у земљи и иностранству за кратку причу, поезију и хаику; живи у Ваљеву.

**Бојовић Ивана** (1972, Зајечар), професор српског језика и књижевности; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Земуну.

**Берић Валентина** (1985, Книн, Хрватска), дипломирани инжењер пољопривреде; пише кратке приче; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Кистању, Хрватска.

**Бошковић Сретен** (1976), новинар; пише песме, приче, кратке есеје; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; живи у Чачку.

**Бранковић Бранислава** (1986, Београд), медицинска сестра; пише кратке приче; живи у Београду.

**Бранковић Марина** (2003), ученица; пише приче; живи у Београду.

**Брковић Зорчић Љиљана** (1962, Вареш, Босна и Херцеговина), грађевински инжењер; пише кратке приче; живи у Сиску, Хрватска.

**Брновић Веселин** (1937, Цетиње), дипломирани правник; пише поезију, прозу, афоризме и књижевну критику; објавио више од двадесет књига; заступљен у бројним зборницима и антологијама; награђиван; преводњен на енглески, руски, немачки, бугарски македонски и др.; члан Удружења књижевника Црне Горе; живи у Подгорици.

**Бујица Гордана** (1967, Зворник); пише кратке приче; награђивана за причу; живи у Лозници.

**Букарић Енсар** (1968, Бутојно), дипломирани инжењер машинства; пише кратке приче, песме; објавио збирку поезије „Петизирање свемира“ (2018, у коауторству са Вернесом Манов и Нијазом Рујанцем); сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Горњем Вакуфу.

**Васић Момир** (1958, Тузла), дипломирани економиста; пише песме, приче, поезију за децу, афоризме, са-

тиричне приче и сатиричне песме; сарађује са сатиричним часописима; живи у Зворнику, Република Српска.

**Видаковић Бранислав Трн** (1980, Рума), дипломирани правник; пише поезију и кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Руми.

**Врањеш Ђ. Андреја**, пише песме и кратке приче; заступљен у зборницима прича; члан Удружења књижевника Србије.

**Вучевић Данијела** (1969, Никшић), лекар; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

**Грабас Мартин** (1983), пише кратке приче; живи у Панчеву.

**Давидов Ана** (1994, Врбас), дипломирани психолог; пише кратке приче; живи у Новом Саду.

**Давидовић Томислав Зорица** (1970, Београд); докторанд заштите животне средине, преводилац психодрамски терапеут; пише кратке приче и песме; објавила две књиге кратких прича и белешки – „Мастило од сипе“ (2019) и „Успон и пад амигдале“ (2019), заједничку збирку хорор прича „Бесан 2“ (2020) и збирку поезије „Фф“ (2020); заступљена у бројним зборницима кратких прича и поезије; вишеструко награђивана за кратку причу и поезију; живи у Београду.

**Љута Ал де**, дипломирани филолог (оријенталистика), магистар права; пише приче и романе, аутор је ТВ драме; романи „Митрова воденица“ (2004), „Ледина“ (2005); сарађује са часописима; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Београду.

**Димитров Борислав** (1986), пише приче; живи у Софији.

**Димовски Елигијуш** (Eligiusz Dymowski, 1965, Саники, Пољска), доктор теологије; пише песме, приче и књижевну критику; објавио збирку песама „С друге стране речи“ (2018); сарађује са часописима; превођен на српски, словеначки, македонски, руски, белоруски итд.; живи у Кракову (Пољска).

**Додеровић Зоран** (1960, Нови Сад), пише кратке приче, афоризме и хаику; књига хаиква „Заструпљена река“ (2000), „Слепи колосек“ (2018, афоризми), „Изабране приче“ (2018); коаутор је књига „Раскршће ветрова“ (2003) и „ПреЗЕНТ анегдоте“ (2006); уређивао часопис „Хаику момент“; заступљен у бројним часописима, зборницима и антологијама; награђиван; живи у Новом Саду.

**Дубовац Зоран** (1993, Александровац), дипломирао на природно-математичком факултету; пише кратке приче.

**Думичић Доната** (1971, Зеница), дипломирани правник; пише кратке приче; објавила књиге: „Рејхана која то није“ (2007) и „Трагови смисла“ (2016); заступљена у зборницима; живи у Рабу.

**Ђуза Живко** (1954, Подрашница код Мркоњић Града), пише кратке приче, прозу и афоризме; објавио збирке афоризама: „Прогнозе из воде“ (2008), „Истрага је у току“ (2010), „Буква ливадарка“ (2011), „Шта су писцу хтјели да кажу“ (2012), „Ово и оно“ (2015), „Писање у вјетар“ (2019) као и књигу прозних текстова „Мркоњић Град на узбрдицама и низбрдицама“ (2017); сарађује са бројним часописима; заступљен у више антологија хумора и сатире; живи у Подрашници.

**Ђурђевић Стојковић Љиљана** (1964, Београд); магистар филолошких наука (српски језик и књижевност); пише есеје, приказе, поезију, монографије, и кратке приче; објавила збирку песама „Доживљаји у крвотоку“ (1996) и монографију „Песничке прозе Тина Ујевића“ (2019); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана за поезију и есеје; живи у Београду.

**Ђурић Александар** (1985, Пожаревац), професор разредне наставе; пише кратке приче и песме; објавио две збирке прича; заступљен у зборницима прича и песама; добитник је бројних награда за прозу и поезију; живи у Пожаревацу.

**Ђурић Живота** (1950, Загорје, Вучитрн), пензионер; пише кратке приче, прозу, поезију, есеје; објавио једанаест књига; заступљен у многим зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

**Ђурић Марјановић Ана** (1881); пише љубавну, духовну, мисаону и поезију за децу; награђивана за поезију; живи у Старом Селу.

**Ераковић Драгиша** (1951, Ниш), пише кратке приче, песме и афоризме; објавио је књиге песама: „Задужбине“, „Перивој љувезни (Врт љубави)“, „Пијана времена“, „Азбучник православних манастира на тлу Србије“, заједничку књигу „Дружење са вековима“ (заједно са Ј. Ђурић и М. Митковић), „Азбучник српских православних манастира ван Србије“, „Графити живота“, „Душа светлости“, „Записи“; заступљен у више од сто педесет зборника поезије и кратке приче и неколико антологија; радови су му објављени у Србији и иностранству; преводљен; живи у Нишу.



**Ердељановић Цурк Славица** (1954, Ниш), дипломирани примењени уметник (сликар); пише кратке приче, поезију и прозу; објавила романи „Рукавица“ (2017) и „64 дана – Дневник самоубице“ (2019); заступљена у зборницима у земљи и иностранству; награђивана; живи у Нишу.

**Живановић Светлана** (1972, Горња Трнава), пише романи и кратке приче; објавила два романа за младе „Необични ђаци“ (2017) и „Свађалица“ (2019) и романи за одрасле „Чекам те, моја дуго“, „Продавачица љубави“, „Опленачка магија“, „Добре жене“ и „Супротне стране месеца“; награђивана; заступљена у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Крагујевцу.

**Живковић Љиљана** (1978, Грац), магистар немачког језика; пише приче, песме и романи на српском и немачком језику; објавила је романи „Артемије тврди да...“ (2009) и „Ако је веровати Артемију“ (2011); заступљена у више од седамдесет зборника на немачком и српском језику; награђивана у Србији и у Немачкој; живи у Београду.

**Живковић Младен** (1990, Сомбор), правник; пише кратке приче; заступљен у зборницима прича; награђиван; живи у Сомбору.

**Златковић Александра** (1996, Београд), дипломирани етнолог и антрополог; пише кратке приче; живи у Београду.

**Золотић Александра**, дипломирани филолог (кинески језик и књижевност); пише кратке приче.

**Зорнић Алма** (1975, Зворник), пише кратке приче и приповетке; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Сарајеву.

**Ивањи Жељко** (1970, Београд), дипломирани правник и мастер менаџмента; пише кратке приче, есеје, песме и романе; објавио роман „Мистер Гама“; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван за кратку причу; живи у Београду.

**Јаковљевић Биљана** (1973, Београд), професор историје; пише кратке приче; објављена прозна књига „Мица Мафија“ (2017); живи у Београду.

**Јарић Абид** (1950, Дувно), дипломирани филолог; објављене књиге: „Подградинске приче“, „Велика пропунта“ (роман), „Бијело на црно“ (колумне, чланци и коментари) и „Човјек у видокруту“ (приповетке); заступљен у бројним зборницима; приче су му превођене на енглески, албански, македонски и ромски језик; члан је Друштва писаца БиХ; живи у Зеници.

**Јевтовић Братислав Бато** (1947, Чачак), инжењер електронике и дипломирани политиколог; песник, есејиста, приповедач; објавио књиге стихова: „И шпански и португалски“ (1995), „Наусикаја“ (2001), „Придевски песмовник“ (2003), „Ласте из Луксора“ (2003), „Селебрити“ (2012), „Мангупски капричо“ (2014), „Strnima офрље“ (2015), „Мајске и друге песме“ (2016), књигу театролошких есеја „Невестинска одора госпође Тајрон“ (2008) и роман „Јагуари из Ара“ (2019); сарађује са бројним часописима; заступљен у зборницима и антологијама; вишеструко награђиван; живи у Чачку.

**Јовановић Александра** (1996, Врање), дипломирани драматург; пише кратке приче и песме; објавила роман за децу „Црна птица“ (2020) и збирку песама „Јагма“ (2020); награђивана.

**Јовановић Јасмина Ан** (1957, Крагујевац), новинар; објавила: „Одстрел анђела“ (збирка песама, поема и прича, 2017), „Исповест целату“ (монодрама), „Поеме о Кошарама“ (монодрама), „Краљица бисерног поља“ (роман, 2020); приређивач дејчјих зборника; вишеструко награђивана; заступљена у преко две стотине зборника и књижевних часописа; живи у Крагујевцу.

**Јовановић М. Бранко** (1960, Нови Сад), дипломирани инжењер електронике; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

**Јовановић Наташа** (1965), пословни секретар; пише кратке приче; сарађује са часописима; живи у Београду.

**Јовановић Славица** (1969, Шабач), новинар; објављене књиге: „Алилуја“, „Албатрос“, „И уби дрво човека“, „Небом лете Церски самораста“, „Косовски црни косови“, „Подсмевач“, „Златовез муња“, „Не клечи пред злотвором“; добитник више књижевних награда и признања; живи у Мачванском Прњавору.

**Капетановић Мирјана** (1959, Коњиц), новинар; пише кратке приче, романе и приповетке; објављене књиге: „Галеша“ (роман, 2004), „Причало се по Херцеговини“ (збирка прича, 2007), „Моја Радава“ (аутобиографски роман, 2008), „Лазар Драљача – посљедњи богумил“ (биографија, 2009), „Олуја љубави“ (љубавни роман, 2011), „Приче испод Прења“ (збирка прича, 2013), „Љубавне у првом лицу једине“ (збирка прича, 2014), „Confido nelle mie forze“ (збирка прича на италијанском језику, 2014), „Уздам се у своју снагу“ (збирка прича, 2015), „Мушкарци су прави мушкарци“ (збирка прича, 2016), „Тамо гдје жубори Неретва“ (збирка прича, 2017); сара-

ђује са часописима; заступљена у многим зборницима; превођена на многе стране језике; вишеструко награђивана; живи у Коњицу.

**Карановић Невена**, доктор наука; пише кратке приче; живи у Београду.

**Кљајић Стевин Горан** (1955, Чапљина), пише афоризме и кратке приче; оснивач сатиричника „Носорог“; објавио око четрдесет и пет књига; приредио више зборника сатире; заступљен у зборницима; живи у Бањалуци.

**Ковачевић Савић Маја** (1972, Београд), правник; пише кратке приче и романе; објавила роман „Можда си то била ти, Ангелина“ (2017); заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

**Коврлија Катица** (1957, Мрежнички Брест), професор хрватског језика; пише кратке приче и песме; објавила је збирке песама: „Свјетиљка дана“, „Снокрадице“, „Пелин спознаје“, „Лутка у излогу“, „Говор“, „Криљак од кажуна“; прозне књиге: „Лицитарско срце“, „Кућа за птице“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бјеловару.

**Комбиљ Јарослав** (1944, Стара Дубрава), дипломирани технолог; пише песме, приче и приповетке на српском, украјинском и русинском; сарађује са часописима; заступљен у зборницима кратких прича; преводи са српског, украјинског и русинског; живи у Врбасу.

**Кордик Лидија** (1977), дипломирани психолог; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Шведској.

**Јелена Костић** (1983), дипломирани филолог (српска књижевности и језик); пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Рашки.

**Крецуљ Дејан** (1959, Панчево), професор физике и групе ИТ предмета; пише кратке приче, поезију, приче за децу, басне; сарађује са већим бројем штампаних и електронских медија; заступљен у више зборника и антологија кратке приче и поезије; живи у Београду.

**Кривокапић Маријета**, пише кратке приче.

**Лагунцин Немања** (1987, Кикинда), дипломирани правник; пише кратке приче и поезију; објавио збирку поезије „Вешала сунцокрета“ (поезија, 2007); заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

**Лазаревић Дајана** (1993), мастер професор језика и књижевности, преводилац; пише кратке приче, поезију и романе; објавила је три збирке песама и један роман; сарађује са бројним књижевним часописима; вишеструко награђивана у Србији и иностранству; члан је Удружења књижевника Белорусије; превела је петнаестак књига.

**Лакићевећ Вук** (2001, Сомбор), студент; пише кратке приче; сарађује са часописима; живи у Лозници.

**Лечић Наташа** (1971, Котор), пише песме и приче за децу и одрасле; објавила је збирку поезије „Вјечност“; живи у Бару.

**Ликар Иван** (1977, Косовска Митровица), филолог (енглески језик и књижевност); пише кратке приче, сатиричне приче, песме и драме; сарађује са часописима; награђиван.

**Мајсторовић Драгица** (1974, Земун), ТЕФЛ наставник; пише поезију, кратке приче, романе; објављене књиге: „Токови снова“ (роман, 2018), „Камиказе“ (роман,

2019), „Силазак анђела“ (збирка песама, 2019), у електронској форми објавила је и две збирке песама „To the Lost One“ (2013) и „Пламен“ (2016); поезијом и причама заступљена у зборницима; живи у Земуну.

**Максимовић Владимир** (1967), пише кратку прозу; објавио две књиге кратких прича „Завођење у слици и речи“ и „Перверзни брињантин“ и роман „Екстремна исповест“; заступљен у зборницима прича; живи у Београду.

**Максић Славица** (1957), доктор психолошких наука; пише кратке приче, путописе, афоризме и песме; сарађује са часописима; заступљена у зборницима у земљи и окружењу; живи у Београду.

**Малек Нада** (1950, Српска Црња), дипломирани хемичар; пише кратке приче; објавила је седам књига; вишеструко награђивана за приче; сарађује са бројним часописима; заступљена у бројним зборницима; живи у Панчеву.

**Малешевић Јасмина** (1962, Београд), ветеринар; пише кратке приче; објављене књиге: „Рођени из исте смрти“ (поетски дијалог о љубави, 1990), „Скарабег“ (поезија у прози, 1992), „Адаме не љути се“ (проза, 2001), „Ја ди младог анђела“ (поезија, 2010), „Дневник урбане сирене“ (поетски роман, 2013), „Чарна шума“ (поезија у прози, 2014), „Мачкасте приче“ (књига за децу, 2015); заступљена у зборницима; члан је Удружења књижевника Србије; награђивана; живи у Београду.

**Манић Горан** (1961, Пирот), електричар; пише кратке приче, песме и романе; објавио две збирке прича, збирку песама и два романа; сарађује са часописима; заступљен у зборницима кратких прича.

**Манић Милан**, самостални уметник; пише кратке приче и песме; објавио збирку прича и песама „Све те преврталице“ (2008); сарађује са часописима; заступљен у бројним зборницима; награђиван; живи у Панчеву.

**Марин Б. Данко** (1965, Сремска Митровица), пише кратке приче, поезију, сатиру, хаику, афоризме, политичке текстове и пратеће хаибуне; објавио три књиге: „Модрило неба“ (хаику збирка), „Тело ми је борбена машина“ (поетски триптих) и „Песме, пјесма и кафански зен“ (триптих песме и приче); заступљен у зборницима; сарађује са часописима; превођен (хаику и песме); живи у Новом Саду и Мартинцима.

**Марјановић Анастасија** (1999, Крагујевац), пише приче; живи у Крагујевцу.

**Марјановић Федор** (1990, Бања Лука), професор српског језика и књижевности; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван.

**Марковић Влајковић Ангелина**, пише приче; живи у Параћину.

**Марко-Мусинов Снежана** (1958, Падина), студирала енглески језик и књижевност, административни техничар – компјутерски оператер; пише кратке приче, песме за децу и одрасле, афоризме, хаику, есеје, критичке осврте; објавила збирку песама „Заустављен ток“ (2018); заступљена у бројним антологијама и у преко шездесет зборника; сарађује са бројним часописима (штампаним и електронским); превођена на енглески, арапски, словачки; вишеструко награђивана; живи у Земуну.

**Мијајловић Душан Адски** (1953, Суви До, Блаце), пише кратке приче, прозу, поезију, приче и песме за де-

цу, хаику, сатиру, књижевне приказе и новинске текстове; објавио збирке песама „Несаницом до истине“, „Једино признајем своје распеће“, „ОЧИГЛЕДНО“, збирке прича и приповедака „Калигула на кестеновом листу“, „Трошење сна“, „Трошење страха“, „Трошење (не)моћи“, „Рам за црно-беле слике“, збирке хаику поезије „Крчаг за росу“, „Стварност“, неколико жанровских новела и преко хиљаду и осамсто жанровских прича; заступљен у антологијама и зборницима; награђиван преко сто деведесет пута, највише за кратку причу и приповетку; живи у Нишу.

**Миладиновић Оливер** (1965, Београд), пише афоризме, песме, кратке приче, драмске текстове и романе; живи у Крушевцу.

**Миленковић Драгица** (Књажевац), лекар; пише приче, песме и афоризме; објавила књиге песама „Шапутања душе“ (2002) и „Завет“ (2018), књиге прича „Домишљарци“ (на дијалекту, 2018) и „Читанка“ (2020) и приредила позоришни комад „На прелу се вода замутила“ Светислава В. Илића (2019); заступљена у многим зборницима прозе и поезије (електронским и штампаним); сарађује са часописима; вишеструко награђивана; живи у Минићеву.

**Милетић Милица** (1955, Вишеград), магистар менаџмента; пише кратке приче и поезију; објавила књигу кратких прича „Људи који не постоје“ (2018); сарађује са часописима; заступљена у бројним зборницима и антологијама; превођена на енглески; вишеструко награђивана; живи у Сарајеву.

**Миливојевић Милен** (1943, Дражинац), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); пише кратке приче, сатиричну прозу, поезију, афоризме; објавио је



тринаест књига песама, девет књига афоризама и једну књигу сатиричне прозе; поезију објављивао у бројним часописима; заступљен је у четири антологије афоризама; превођен на руски, македонски, баскијски и чешки језик; добио је више значајних признања; живи у Бору.

**Милосављевић Славица** (1966), лекар; пише кратке приче; сарађује са часописима; живи у Београду.

**Митић Драган** (1956, Ниш), магистар физике; пише кратке приче, есеје, драме и поезију; пише на српском и словеначком језику; заступљен у бројним зборницима у земљи и земљама у региону; живи у Нишу.

**Митровић Владимир** (1979, Краљево), информатичар; пише кратке приче; живи у Крагујевцу.

**Митровић Н. Жељко** (1970, Београд), мастер економиста; пише кратке приче, афоризме и есеје; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; живи у Умци.

**Михаиловић Милош** (1998, Београд), студент српске књижевности; пише прозу и поезију; објављени романи „Зеон“ (2013) и „Ереја“ (2015); награђиван за поезију, прозу и есеје; живи у Сомбору.

**Мишић Бранислав** (1968, Београд), инжењер; пише приче; живи у Београду.

**Мишовић Катарина** (1974, Београд), дипломирани фармацеут; пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; живи у Крагујевцу.

**Морић Кинкел Един** (1967, Чапљина), лекар; пише приче и песме; објавио књигу поезије „Приче о сјенама“ (2015); заступљен у зборницима песама и прича у региону; живи у Шпанији.

**Недимовић Драган** (1950, Београд), атлетичар; пише кратке приче и поезију; објавио књигу ангажоване поезије „Ако желиш бити жив, не смеш бити мртав“ (2020); песмама и причама заступљен у преко осамдесет зборника; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; живи у Београду.

**Неђић Милан** (1976, Олово, БиХ), дипломирани инжењер шумарства; објавио збирке песама „Чекајући да прође“ (2005) и „Хроника једног пролећа“ (2020); живи у Београду.

**Нешић Петра** (1991, Ниш), дипломирани инжењер електронике, мастер инжењер машинства; заступљена у бројним зборницима прича; вишеструко награђивана; живи у Нишу.

**Нешић Светлана** (1970, Смедеревска Паланка), учитељица; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима прича и антологији; живи у Смедеревској Паланци.

**Николетић Мићуновић Бојана** (1956, Београд), преводилац; пише кратке приче, афоризме, цртице, есеје, приче за децу; објавила: „Појмови – псеудонаучно дело“ (16 псеудонаучних текстова из области психосоциологије са илустрацијама, 2002), „Градске приче“ (кратка проза, 2015), „Минти, Ноло и остали (мале приче о псима и мачкама, књига за децу, 2015), „Јесен/зима 2015/16“ (афоризми и слично, 2016), „Поза, пресек и став“, (кратке приче, 2016, електронско издање 2017, 2018), „Сањај, Марело“ (кратке приче, 2018, електронско издање 2018), „Шесторна штација“ (кратке приче, електронско издање, 2019); сарађује са часописима (афоризми); заступљена у зборницима прича и афоризама; живи у Београду.

**Николић Зоран Мали** (1957, Ђакус код Прокупља), пише кратке приче, афоризме, поезију, поезију за децу и хаику; хаику објављивао у иностранству; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Нишу и Ђакусу.

**Новаковић Оља** (1973, Херцег Нови), дипломирани професор књижевности; пише кратке приче, поезију и новеле; објавила збирку експерименталне поезије „Под Понором“ (2013); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Боки Которској.

**Османчевић Динко** (1971, Бањалука), пише сатиричне, (научно) фантастичне, крими приче, афоризме, колумне; објавио збирку афоризама „Велики прасак“ (2019); сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; вишеструко награђиван; живи у Бањалуци.

**Павловић Јован Јона** (1975, Краљево), наставник математике; пише кратке приче, есеје и песме; објавио књигу „Лаж епохе“ (2017); коаутор је књига: „Колико коштају илузије“, „Велики штрајк“, „Да се не заборави“; сарађује са бројним часописима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Краљеву.

**Палић Михајло**, инжењер хране; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Новом Саду.

**Паулсен Драгана** (1981, Бихаћ), преводилац за кинески језик; пише кратке приче; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у САД.

**Пејаковић Душан**, магистранд политичких наука; пише кратке приче, песме и новеле; објавио књигу поезије на енглеском језику „Unrest of lucidity“ (2020); пише и на енглеском и шпанском језику; заступљен у више

зборника и антологија поезије широм света; вишеструко награђиван.

**Пејовић Владимир** (1963), пише кратке приче и песме; објавио збирку песама под називом „Сагласја трун“ (2019); живи у Бачкој Паланци.

**Перић Александра** (1974, Београд), пише поезију и прозу; заступљена у зборницима.

**Перовић Љубица** (1958, Београд), наставник виолине; пише кратке приче и поезију; заступљена у бројним зборницима; награђивана за кратку причу; живи у Београду.

**Петковић Љерка**, професор; пише кратке приче и поезију; објавила збирку поезије „Шапат и крик“ (2016) и збирку кратких прича „Огледало“ (2017); вишеструко награђивана за кратку причу и поезију; заступљена у неколико зборника и антологија.

**Петровић Братимир** (1961), дипломирани политиколог; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; заступљен у бројним зборницима песама и прича; живи у Кладову.

**Петрушић Тамара** (2001, Бања Лука); студент филологије; пише кратке приче; један од аутора књиге „Писмо теби“; награђивана; сарађује са часописима; живи у Бањалуци.

**Попадић Драган** (1961, Зрењанин), дипломирани политиколог (новинарство); пише кратке приче, песме, афоризме, драме; објавио књиге: „Грчка трилогија“, „Свакодневно када мрем“, „Што се не би мјесец јео“/„So-se luna ma te has“ (књига дечје поезије, заједно са Иваном Тоскићем), „Рјечник ромске душе“; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Тивту.

**Поповић Зора** (1943, Гољак), дипломирани филолог; пише кратке приче и романе; објавила романе „Град низ брдо“ (2015), „Град низ брдо 2“ (2018) и „Крилат човек“ (2020); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

**Прелевић Милош** (1986, Титоград), пише кратке приче и приповетке; објавио збирке прозе „Приче за кухињу“ (2019) и „Трг интелигенције“ (2020); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Подгорици.

**Раденковић Митровић Верица** (1951, Пирот), психолог у пензији; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима кратких прича и поезије; живи у Нишу.

**Радовановић Владимир** (1964, Чачак), поштански техничар; пише кратке приче и позоришне текстове; објавио збирке кратких прича „Недовршено“ (2016), „Плес жене лептира“ (2018) и „Таштина празнине“ (2019); заступљен у зборницима; живи у Чачку.

**Радовановић Гордана** (1963, Марибор), дипломирани инжењер машинства, професор математике и професор енглеског језика и књижевности; пише песме, хаику и кратке приче; књиге: „Док певају капи светлости“ (збирка поезије), „Пет копрена сна“ (приче), „Бродећи за маглинама“ (песме), „Лиле у ноћи“ (збирка хаику поезије), „Кремен“ (песме); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; превођена на енглески, италијански, румунски, јапански, кинески и немачки језик; награђивана; живи у Бањалуци.

**Радосављевић Душица**, пише кратке приче, прозу и поезију; заступљена у зборницима и антологијама; сарађује са часописима; живи у Младеновцу.

**Радуловић Сања** (1975, Тешањ), програмер; пише кратку прозу, поезију и хаику; објављене књиге: „Лепет крила мајке птице“ (поезија, 2015), „Прстохват маслачка“ (поезија, 2017), „Номад на штиклама“ (кратка проза, 2018); сарађује са часописима; заступљена у више од четрдесет зборника; песме су јој превођене на бугарски језик; награђивана у земљи и иностранству; живи у Добоју.

**Раичевић Марина** (1968, Пирот), професор енглеског језика и књижевности; пише афоризме, поезију за децу; објављене књиге: „Афоризми и још понешто“, „Споменар једне учитељице“, „Лалилинт“, „Осмех нам лепо стоји“; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Бору.

**Рајчевић Балша** (1941, Београд), завршио примењене уметности и историју уметности; објавио је тридесет и две књиге; заступљен у више антологија и зборника; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; члан Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

**Раонић Зоран** (1956, Ћурђевића Тара), пише кратке приче, поезију, хаику, прозу и сатиру, а бави се и сакупљањем народних умотворина; објавио је седамнаест књига а неке од њих су: „Вилино коло“ (поезија, 1995), „Четири мијене“ (хаику, 1996), „Диоба ватре“ (поезија, 1997), „Други круг ватре“ (поезија, 1998), „Мјесец у крилу“ (хаику, 2000), „Иза бране“ (песме, 2001), „Око пјесме“ (песме, 2010), „Неко доба“ (избор поезије), „Зборник из Тарановине“ (приповетке, новеле, најкраће приче), „Бехар у змијарнику“ (кратке приче, 2009), „Тара и Тарани“ (монографија, у коауторству, 2014), „Чудновата воћка“ (коаутор, антологија пјеваљског афоризма), „Низ језик се оклизујући“ (афоризми и друге сатире); заступљен је у бројним зборницима, прегледима и антологијама, дома-

ћим и страним; члан редакција више листова и часописа; поезија му је превођена на енглески, грчки, руски, шпански, немачки, бугарски и македонски језик, хаику и на још десетак језика, афоризми такође на неколико језика; приредио је прву панораму црногорске хаику поезије, која је објављена и на словеначком; добитник бројних домаћих и међународних награда и признања; члан је Удружења књижевника Црне Горе; живи у Пљевљима.

**Ристић Ј. Драган** (1948, Ниш), професор немачког језика и књижевности; пише кратке приче, афоризме, поезију и хаику; објавио осам књига хаику поезије „Из живота једног хаиђина“ (1995), „Бубице у глави“ (2000), „Пчела у целофану“ (2001), „Цврчак у саксији“ (2002) и друге, две књиге афоризама „Мисли – и не мисли“ (2008) и „Испод црте“ (2012), књиге кратких прича „Каљаче и катедрале“ (2003), „Вреди се помучити“ (2004), „Инсerti“ (коауторски, 2004), „ПреЗЕНт Анегдоте“ (коауторски, 2006), „Ковачи своје среће“ (2010); превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче“; од 1996. године је главни уредник „Хаику новина“ из Ниша; хаику му је превођен на четрнаест језика; награђен са шездесет и три награде; живи у Нишу.

**Ристић Стојановић Санда** (1974, Београд), дипломирани филозоф; пише кратке приче, поезију, есеје и приказе; објавила је десет књига поезије, а неке од њих су: „Ноћ је праштање своје“ (2000), „Свитање је лет боје“ (2007), „Ноћи наше, услуга“ (2008), „Тишина разликује светлости“ (2010), „Облачна птица“ (2011), „Годишња доба речи“ (2012), „Измишљотина ватре“ (2013), „Осма трачница двадесет првог века“ (2019); заступљена у бројним зборницима и неколико антологија; сарађује са часописима; преводи поезију са енглеског; песме су јој пре-

ведене на енглески и француски језик; члан је Удружења књижевника Србије и Српског књижевног друштва; живи у Земуну.

**Рукавина Јован** (1959, Шабац), економиста; пише кратке приче, афоризме, песме, кратку медитативну и сатиричну прозу, чланке и есеје; објавио је књиге: „Везови“ (1989, медитативна проза и афоризми), „Победник“ (1995, спортски афоризми), „Друго полувреме“ (1998, спортске приче, записи, афоризми), „О томе се (не) прича“ (2002, сатиричне приче), „Пољима мака“ (2003, песме), „Мали Париз“ (1994), „Огледало душе“ (2004, песме), „Дон Кихот је укротио ветрењаку“ (2007, песме), „Један живот“ (2007), „Песник Ник и песникиња Иња“ (2007, песме), „Решење квадратне једначине“ (2011, роман), „Ово би свака жена волела“ (2011, песме), „Што те они не штампају : личан/ин – није од локалног значаја“ (2013, цртице и записи), „Нова драма – драма XX века“ (2013, драма), „Јужњаци – (Кад ће зора? Ноћ не волим!)“ (2015), „Шабачка спортска размишљања“ (спортски записи, песме и афоризми, 2016), „Андрићев тајанствени свет – О Иви Андрићу се прича – Моја је љубав велика као широки свет“ (студија, 2016), „Браво Мирославе – Асоцијације приликом читања Крлежине књиге 'Заставе'“ (студија, 2016), „50 година Чивијаде – Без чекања, молим“ (2018); „При приче кренух твојим путем“ (2019), „Рано је за мене : Пази да не заборавиш оловку!“ (2019); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Шапцу.

**Сене Драгана** (1971, Београд), новинар; пише кратке приче, књижевну и позоришну критику; приредила хрестоматију „Златна књига светске књижевности“ (1999); књиге кратких прича: „Укус живота“ (1999), „Нови



укус живота" (2007), „Траговима истине" (2007), „Укрштеним стазама истине" (2008), „Сенке" (2008, трилогија збирки кратких прича); заступљена у преко четрдесет зборника кратких прича; живи у Београду.

**Спасојевић Емилија** (1994, Шабац), комуниколог и филолог; пише кратке приче и песме; заступљена у зборницима песама и кратких прича; живи у Београду.

**Спасојевић Зоран** (1949, Крагујевац), пише кратке приче, поезију, сатиру, драме, комедије; објавио књиге поезије: „Дар празнине" (1986) и „Глад" (1998), књиге кратких прича: „Одело за одлазак" (1997) и „Кратке приче без муке" (2003, 2006), књиге драма: трилогије „Америка има рупу" (2003), кратку драму „Резерват Србија" (2006), документарну комедију „Гаврилов Принцип" (2008), љубавну комедију „Волиш ли ме, Јакове" (2008) и лагану комедију „Мој човек" (2010), књигу сатире „Ту зека пије воду" (2008), као и књигу имејл арта „Мала ноћна пошта" (2009); аутор је CDROM-а (дигиталне графике, књиге, текстови) „Циркус" (2006); заступљен је у преко седамдесет антологија и зборника поезије, кратких прича, кратких драма и сатире; вишеструко награђиван; члан је Удружења драмских писаца Србије и Удружења књижевника Србије; живи у Крагујевцу.

**Спремено Станка** (1982, Купрес), пише кратке приче и песме; живи у Смедеревској Паланци.

**Станисављевић Властимир Шаркаменац** (1941, Салаш код Неготина), магистар архитектуре; објавио тридесет и девет књига: „Грачаница после хиљаду година" (збирка приповедака, 2003, 2008), „Учинила си се..." (љубавно-еротска збирка поезије, 2001), „Тамна страна камена" (збирка поезије, 2000), „Пањ" (збирка поезије, 2001), „Ја Чарнојевић" (рукописана збирка косовских пе-

сама), „Пето, српско јеванђеље“ (роман, 2004), „Сунцокрет“ (збирка поезије, 2008), „Узвишено почивају музе“ (збирка еротских приповедака, 2011), „И Бог човек јесте“ (збирка поезије, 2001), „Мокрањчеви дани песмом пребирани“ (збирка песама у духу народне лирике, 2002), „Теорија рата“ (збирка пацифистичке поезије, 2004), „Жена од кованог гвожђа“ (збирка поезије о Ромима, 2005), „Узидане сенке“ (збирка приповедака руралне фантастике 2006), „Цигани се враћају са неба“ (песмарица и причарица ромска (водвиљ), 2017), „Сви нешто говоре песме уместо да их певају“ (збирка поезије, 2017), „Дунав“ (збирка поезије, 2017), „Келнска катедрала“ (збирка приповедака, 2018), „Храст као Христ, дрво прво“ (збирка поезије, 2018), и др.; заступљен у бројним нашим и иностраним антологијама; сарађује с бројним нашим и иностраним часописима; превођен на француски, руски, шведски и македонски језик; добитник бројних награда и земаљи и иностранству; живи у Паризу и Београду.

**Станкић Миланка** (1964, Стара Моравица), доктор књижевних наука; пише кратке приче и драмске текстове; објавила је збирку драмских текстова за децу „Зекологија“; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Суботици.

**Станковић Небојша Есперо** (1959, Ниш), дипломирани инжењер заштите од пожара; пише кратке приче и песме; вишеструко награђиван за песме; заступљен у зборницима; живи у Нишу.

**Стевановић Александар** (1978, Ужице), дипломирани правник; пише кратке приче, приповетке и песме; заступљен у више зборника; сарађује са часописима; награђиван; живи у Холандији.

**Стевановић Срђан** (1974, Врање), наставник енглеског језика; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Врању.

**Стојановић Драгана** (1960, Деспотовац, Ресава), дипломирани клинички психолог; пише кратке приче и поезију, за децу и одрасле; објавила књиге за децу: „Пољубац с ветром“, „Срце првог снега“ и „Необични излети“, и књигу поезије за одрасле, „Седеф за моју сестру“; сарађује са часописима; живи у Београду.

**Стојковић Иван** (1965, Београд), дипломирани политиколог; пише кратке приче; сарађује са часописима; живи у Београду.

**Суботић Љубиша** (1984, Ужице), професор српског језика и књижевности; пише кратке приче и поезију; објавио збирку песама у прози „Сажимање огледала“ (2016); сарађује са часописима; живи у Београду.

**Теодор Стефан** (1961, Колашин), пише кратке приче, прозу, романе, приповетке и сценарија; објавио књигу „Паланачки пси“ (2018); сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; живи у Никшићу.

**Тодор Зоран** (1959, Смедеревска Паланка), академски сликар; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

**Тодоровић Катарина** (1986, Нови Сад), дипломирани драматург; објављује драме, кратке приче, театролошке и филмолошке текстове; живи у Новом Саду.

**Томић Маја** (1961, Београд), графички дизајнер; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

**Трифуновић Станимир** (1968, Тетово), дипломирани психолог; пише кратке приче, песме, романе; објавио збирке песама „Беспуће и одјек“ (1993), „Самоће“ (2006) и „Тишине“ (2008), збирке прича „Препознавање“ (2014), „Поподневни разговори“ (2018) и роман „Рукопис једног меланхолика“ (2017); заступљен у зборницима и антологијама; сарађује са часописима; живи у Крушевцу.

**Ћатић Драгана** (1960, Топола), новинар; објавила је шест књига: „На зрну душе“ (поезија 1995), „Новинарска“ (збирка новинских репортажа, 1999), „Рам за песму“ (поезија, 2000), „Трепет лептирових крила“ (хаику поезија, 2010), „Борових иглица плес“ (хаику поезија, 2015) и „Плаветни сневач“ (2016); поезија јој је превођена на руски и македонски језик; заступљена је у више песничких антологија; живи у Београду.

**Ћосин Сима** (1950, Србобран), библиотекар; пише кратке приче, песме и романе; објавио романе: „Слепачки сокак“ (2015), „Кућа на продају“ (2016), „Душанов пут“ (2019) и књигу песама „Клошар љубави“ (2017); награђиван; живи у Србобрану.

**Ћосић Ч. Милорад Ћоса** (1939, Београд), дипломирани правник у пензији; пише кратке приче, афоризме, епиграме и сатиричне приче; заступљен у бројним зборницима прича; објавио књигу „Епиграмологија 1“ (2019); вишеструко награђиван; живи у Београду.

**Урекар Марјан** (1975, Нови Сад), доктор техничких наука, пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

**Филиповић Илонка**, дипломирани социјални радник, пише кратке приче, поезију за одрасле и децу; заступљена у зборницима; живи у Загребу.

**Хрнчић Мидхат** (1947, Кључ), виши књижничар; пише кратке приче, песме, епиграме, афоризме, загонетке, песме за децу, хаику, танке, играчке, приповетке, бајке; објавио је 22 збирке стихова и прозе; заступљен у преко седамдесет зборника, избора и антологија; стихови су му превођени на енглески, немачки, италијански, румунски, словеначки, јапански; награђиван; живи у Санском Мосту.

**Шимон Цубота** (Shimon Tsubota, 1998, Беч), пише кратке приче и поезију; објавио је збирку поезије „Последњи траг Хипербореје“ (2018); награђиван; живи у Београду.

**Шарац Миленко** (1959, Пљевља), дипломирани економиста; пише кратке приче, поезију, сатиричну поезију, хаику и афоризме; објавио књиге поезије: „Позни откоси“, „Кућа на далеком брду“ (хаику), „Повратак кући“, „Умножавање страха“, као и књиге афоризама: „Рафална паљба“, „Пописивање жртава“, „Пријеки суд“; заступљен у више зборника и антологија; члан је Удружења књижевника Црне Горе и Хаику удружења Србије и Црне Горе; живи у Пљевљима.

**Шолкотовић Снежана** (1962, Кладово), професор разредне наставе; пише поезију и прозу; објавила је седамнаест књига за децу и одрасле: „Песма је мој живот“, „Од срца срцу“, „У знаку љубави – Сурове судбине“, „Извор живота“, „Кад проговори душа“, „Шапат ветра“, „Дечја заврзлама“, „Зврчка“, „Смицалице“ (двојезична збирка, српско-енглеска), „Хоризонти љубави/ Horizons of love“; заступљена у многобројним зборницима и антологијама; песме су јој превођене на бугарски, енглески, арапски и македонски језик; награђивана у земљи и ино-

странству; сарађује са бројним часописима; живи у Корбову.

*Штимац В. Наташа* (1969, Винковци), службеник; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Сремској Митровици



У НИЗУ  
НАЈЛЕПША ОСТВАРЕЊА СА XIX КОНКУРСА  
ЗА НАЈКРАЋУ КРАТКУ ПРИЧУ  
(Приредио Ђорђе Оташевић)

1. издање

|                              |                       |
|------------------------------|-----------------------|
| <i>Рецензент</i>             | Владимир Павловић     |
| <i>Ликовно решење корица</i> | Дејана Јовановић      |
| <i>Издавач</i>               | „Алма”, Београд       |
| <i>Штампа</i>                | „Пресинг”, Младеновац |
| <i>Тираж</i>                 | 200                   |
| <i>ISBN</i>                  | 978-86-7974-837-9     |

CIP – Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.4/.42-36(082.2)

821.163.41-36(082.2)

**У низу** : Најлепша остварења са XIX конкурса за најкраћу кратку причу / (приредио Ђорђе Оташевић). – 1. изд. – Београд : Алма, 2020 (Младеновац : Пресинг). – 214 стр. ; 21 см. – (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Београд] ; књ. 365)

Тираж 200. – Предговор: стр. 5. – Аутори: стр. 185–214.

ISBN 978-86-7974-837-9

COBISS.SR-ID 25429001